OLAI
RA.
II.

Vacandum Studiis.
Ex Bibliotheca
VALENTINI SCHLIEFF
Gedani.

Henrici Nicolai.

1. Gymnasium Logicum repetitum
2. Exercitatio de Cognitione humana universa.
3. Tr. de Esse alicubi seu Ubietate.
4. Pro methodo Trinitatis aliisq materiis Apologia.
5. Quadrigatus expensus seu Consideratio quadrigae quaestionum de Syncretismo nonnemini Wittebergae emissae.
6. Exercitatio de Prudentia Theologica.
7. Exerc. de Obedientia tam Civili quam Spirituali.

D. O. M. A.

Gymnasii Logici repetiti

CORONIS

DE

NATURA

ET CONSTITUTIONE

PHILOSOPHIÆ.

Disputationis loco

Ad sententiarum collationem

in Gymnasio Gedanensi

proposita

PRÆSIDE

HENRICO NICOLAI,

Philos. Professore

Publico.

Respondentis partes expediente

PAULO FRIDERICO PFAUDIO,

Dantiscano Borusso.

Ad diem 30. Maji. S. N.

In Auditorio Philosophico.

Horis ab 8. Matutinis.

DANTISCI, Typis GEORGI RHETI,

ANNO CIↃ IↃC. XL.

Gymnasii Logici repetiti.

Coronis
De naturâ Philosophiæ.

I.

VT quatuor rotarum mobilitate & promovetur currus agilitas, & firmitate sustinetur compages, & inhibitione motionis subsidit progressus: Ita quatuor primarijs habitibus, quos vulgato nomine facultates hodiernus usus appellat, & *scitorum liberalium de realibus objectis congeries sciturj animo velut infundibulo immittitur:* & *sustinentur sciendorum objecta:* & *velut aggestis crepidinibus multivaria coërcetur scibilium rerum, & in naturâ & extra eam errantium circumvagatio. Facultates eas communi nomine appellare* Theologiam, Philosophiam, Jurisprudentiam, & Medicinam *consuevimus. Cæteros habitus alijs; aut alio tempore nobis ipsis reservantes, hac vice* Philosophiæ *indolem exactiùs ad contemplationis stateram pro Coronide Logicorum nostrorum meletematû cum DEO librare est animus.*

4. *Philosophia consideratur* vel præcognitivè vel cognitivè. *Præcognitivè tripliciter.* An *detur diversa à cæteris habitibus?* Ubinam *detur? Quot modis consideretur?*

3. Quà primum: *Dari Philosophiam diversam â cæteris habitibus sic patet: Datur* diversum objectum & diversus considerandi modus formalis *circa istud objectum, â Theol. Iurispr: & Medicinâ. E. datur diversus ab illis scientiæ habitus. Antecedens patet: Objectum cognoscibile* aut *repræsentatur* in generalissimâ abstractione, *ut ab omnibus inferioribus suis abstrahit, sic in* Gnostologiâ *exhibetur, quæ cognoscibile & scibile ut sic explicare debet, ut supernaturale & naturale, liberale & illiberale, reale & instrumentale compreben-*

 preben-

prehendit. Et hic habitus velut omnium scibilium prodromus & præcursor *omnibus facultatibus præmittendus est, & vel distinctè ab omnibus separatimq; proponendus, Ubi valebit:* Ubi desinit Gnostologus, incipit Theologus, Philosophus, ICtus, Medicus, Logicus, Grammaticus, &c. Vel *ante Philosophiæ doctrinam præmittendus, Cum specialium scibilium natura nosci nequeat, nisi cognoscibilis ut sic, natura in genere priùs distinctè cognita fuerit. Ac seorsim eum ex Neotericis* Frommius & Calovius *deduxerunt. Quædam eum concernentia* Timplerus & Alstedius in technologiâ, Laurembergius in pansophiâ *habent. Egoq; alibi privatim deduxi, publicè fortaßè, ubi aliquando fors tulerit, delineaturus:* Aut *in specialiore contractione, quâ ad cognoscibile naturale & supernaturale contrahitur.* Supernaturale, *quod ex lumine superioris & spiritualis gratiæ innotescit, ac principiis ejus nititur & constituitur. Hoc* Theologiæ proprium est, *ejus objectum facit, & in eâ distinctè ac adæquatè repræsentandum est.* Naturale, *quod ex lumine naturæ & generalis gratiæ innotescit, principiisq; ejus nititur & constituitur. Hoc* vel illiberale *est, quod illiberalis cognitionis ergò & corporis causâ oculis externis cognoscitur, ut organis corporis ad vitæ emolumentum aut ornamentum efficiatur. Hoc ad artes manuarias propriè pertinet, De quibus hic parùm curamus: Summam earum hoc versu comprehendere solent:* Rus, nemus, arma, rates, Vulnera, lana, faber: Vel liberale, *Quod liberalis cognitionis ergò & animi causâ oculis mentis cognoscitur, ut contemplando vel agendo animus civiliter perficiatur. Hoc* vel per se & reale *est, quod sui gratiâ & merito propriumq; ob finem cognoscitur. Quod* vel primarium *est, quod à nullo scibili naturali alio pendet, unde principia sumat, sed ipsum cæteris fundamenta suppeditat, undè pendeant, ac generali considerandi modo &*
fine

fine objectum suum repræsentat. Hoc Philosohicum *est, & Philosophiæ objectum est, quæ verum naturale, liberale, reale, primarium ad contemplandum vel agendum in genere proponit, & in generali fine, contemplando vel agendo, sistit, non vel ad speciales modos a. casꝰ descēdit, & speciales eorū causas discutit, quomodo* Iurisprudentia *ad statum causæ in contractibꝰ, obligationibus, possessionibus, &c. descendit,* Medicina *ad morbum & curam Petri & Pauli etiam intendit, non ut homo in genere curetur, sed & ut hic & iste in specie:* Vel *fines prorsùs speciales intendit, ut Iurisprudentia justitiam in Republicâ in specialibus actibus, ut contractibus, obligationibus, possessionibus, Dominiis, &c, servare, Medicina sanitatem in societate humanâ procurare: Nec ab ullo alio scibili naturali ut se priori pendet, â quo principia mutuetur: Sed ipsum potiùs inferioribus scibilibus, Vt Iuridico & Medico, principia & objecta suppeditat;* Vel secundarium, *quod ab alio pendet, inde principia sumit, & objecta nanciscitur. Tale cognoscibile est Iuridicum & Medicum, quod à Philosophico pendet, ad illudq; refertur, quà nempè Jurisprud. cognationem cum habitu morali, Medicina cum naturali alit. Vnde illa principijs Ethicis & Politicis utitur, & nisi Ethica & Politica essent, Jurisprud: esse non posset: hac Physicis, & nisi Physica esset, Medicina non esset. Vndè rectè dicitur:* Vbi definit Ethicus. incipit Ictus: ubi Physicus, incipit Medicus: Vel per aliud & notionale, *quod propter aliud & indirectè cognoscitur, ut ad alium â seipso finem adhibeatur. Tale scibile in habitibus instrumentalibus proponitur, Vt Logicâ, Grammaticâ, Rhetoricâ, Poeticâ, Mnemonicâ. Hoc instrumentalium habituum objectum est, & in illis repræsentandum. Eò &* objecta Philologica & Lexicalica *pertinent, quæ ideò cognoscuntur, ut mediantibꝰ vocibus de rebus conferre earumq; cognitionem comparare possimus.*

simus. Ita ex objecto cognoscibili diverso Philosophiam à Theol. Jurisprud. Medicinâ, & habitibus instrumentalibus diversam esse patet. Deinde & modus considerandi *in Phil. est diversus â cæteris facultatibus. In Philosophiâ universalis, & sub universali cognoscendi modo sistitur, non ad singularia aut valdè particularia ex Naturâ ipsius disciplinæ descenditur. In cæteris facultatibus sæpè singularis est, & ad singularia ex vi ipsius disciplinæ descendere necessum est. Sic in Theologiâ Christus, Lapsus Adami, Creatio, Extremum judicium, ex professo sunt pertractanda. In Iure & Medicinâ ad causam in tali & tali casu, ad curam Petri, Pauli, &c. descendendum, si fini Medicinæ satisfacere velis. Hominem in Vniversali nunquã curabis, sed hunc & illum in individuo. Similiter* & principia cognoscendi *interdùm variant. In Philosophiâ lumen Naturæ tantùm principium est, nulla authoritas humana: In Iure sæpè authoritas imperantis pro principio veritatis esse cogitur, nec ab eâ recedere fas ducunt.*

4. Quâ secundum: *Philosophia datur in re, non ratione, id est, est ens reale, non rationis: Est enim habitus realis, ad speciem qualitatis reducibilis, mentem civiliter perficiens; ut post dicetur.* V. t. 9. Quà tertium: *Phil. considerari potest* vel ut *Archetypa, in primâ omnium Ideâ apprehensa, & sic est in DEO, in quo omnium cognoscibilium scientiæ eminentissimo modo sunt: Sic est ipsa essentialis DEI omnisapiẽtia, ut ad naturalia sciendа protensa â nobis cogitata:* vel *ectypa, & sic vel in legitimo subjecto, ut animo humano vel angelico, sic est habitus animi, & sic hic consideratur:* vel *illegitimo & signotenùs, ut cum dicitur esse in systemate ordine digesto secundùm signa quædam, litteras, significata præceptorum Philosophicorum intelligenti repræsentantes. Sic in Systematibus variorum Philosophorum eam describentium est, Vt* Keckerm, *Systemate,*

Tim.

Timpleri *systematibus*, Alstedii *Encyclopædia*, Reyeri *Margeritâ Phil. & similibus*: Vel *accidentario, ut cum dicitur esse in gentili, Christiano, Arabe, Græco; Unde Philosophiam aliam Ethnicam, aliam Christianam dicimus, Aliam Jonicam, aliam Socraticam, aliam Peripateticam, aliam Rameam, aliam Lullianam & Chemisticam, etc. Huc & referri possit,* à quib. Philosophia scripta sit? *Et hoc à variis authorib. præstitum est:* Aristoteleis, Rameis, *Lullianis, Scholasticis, alijsq́.* V. t. 23.

5. *Fuit* præcognitio: Cognitio *est Nominalis & realis.* Nominalis 1. in homonymia. *Philosophiæ vox variè sumitur.* Latissimè *pro omni cognitione humanâ. Quomodo ex Cicerone* 2. d. offic. *dicitur divinarum humanarumq́ rerum scientia:* Latiùs, vel *pro Metaphysicâ & Physicâ,* vel *pro solis disciplinis theoreticis,* 6. Met. c. 1. lib. 11. c. 7. Vel pro *solis practicis:* Strictissimè vel *pro solâ Metaphysica,* l. 1. Met: c. 3. l. 4. c. 2. l. 11. c. 3. 4. Vel *pro Theologiâ aut Medicinâ perfectiore apud Severinum:* Strictè *pro habitu civili disciplinarum realium & instrumentalium simùl, ut ap. Stoicos, Rameos, mistos: Strictiùs pro habitu civili disciplinarum realium, ab instrumentalibus & realibus facultatibus cæteris distincto. De his* Keckerman in præc. Alstedium l. 1. Ency. Scheibler. proêm. Intr. *aliosq́ vide. Hac significatione vehementer delectatus est Aristoteles, ut ex Laërtio notat* Keck. 1. præc. Ph. c. 1. *& hodiè Philosophis vulgato est in usu.* Vt Keck. c. l. Cl. I. M. C. 1. d. 1. q. 4. Fabro q. 10. Log. proêm. Perer. l. 1. Phy: c. 18. *& alijs.* Æquivocè *pro placitis Pharisæorum, Sadducæorum & Essæorum sumitur. Quæ Philosophiæ nomine olim dicta esse ex* Josepho l. 18. anti. c. 2. & l. 2. c. 7. Jos. Scaliger in elench. Trihær. c. 22. Drusius resp. ad Ser. l. 1. c. 2. Casaubonus ex. 1. ad an. Baron. §. 9. Cl. I. M. d. 5. d. Ver.

Dei t.13.15. *censet, Qui & in loco* Col:2.V.8. *eam Philosophiæ significationem obtinere putat. Et cum illo* D. Frantzius d. inter: Scri. Orac. 106. p. 950. D. Affelmannus in Sylle-ctis Theol. §. 3. Danhauverus Ide. Interp. f. 1. §. 79. *aliiq; faciunt.*

6. 2. In Etymologiâ, *quæ* vel *Logica*, vel *Grammatica*, vel *Historica.* Logica *vocis Philosophia Etym. nulla est, est enim vox ultimatè abstracta, nullam priorem in suo genere agnoscens, à quâ ut abstractiore formâ denominationem sortiretur: sed ipsa reliquis concretis suis denominationem dat, ut Philosopho & Philosophico.* Grammatica *est à voce* φίλια & σοφία: *quasi dicas, amor sapientiæ.* Historica *est, quâ quæritur, quis primus author nominis? Et is Pythagoras est, (dictus, quòd non minùs vera, quàm Pythias loqueretur, ut notat* Sylvi: in gryp. Auson.) *vir ingenio ingenti, animi angustior, prius Philosophiæ nuncupator & creditor, ut loquitur* Apulei. l. 2. flor. *Ille rogatus, quid sciret, non sophon se esse, sed Philosophõ respondit, ut ex Cicerone, Plutarcho, & aliis narrant* Masius com. in l. 1. Phys. f. 1. q. 1. Cl. I. M. l. 1. ex: Met. ex. 1. §. 1. *Rectiùs tamen factum, si disciplinæ suum nomen perstitisset, & Sophia dici continuata esset. Secus & ex infirmitate humanâ non Theologiam,* δικαιοσυνήν, *sed* φιλοθεολογίαν & φιλοδικαιοσύνην *dicere oporteret. Quas voces non admittit legitimus loquendi usus. Vt benè* Keck. c. l. Alsted. c. l. §. 2. 3. Insynonymiâ. *Dicitur etiam habitus Philosophicus, Cyclopædia, vel Encyclop. Circulus, regnum & universitas disciplinarum, systema studiorum humanitatis, Cursus Philosophicus, Pandectæ liberalium disciplinarum, compages disciplinarum civilium, Cosmosophia, Civilis sapientia, scientia naturæ, nonnullis Pansophia. Huc & encomia ejus & periphrases pertinent, ut cum* Ciceroni l. 5. Tusc. & Apulei. l. d. mund. *dicitur*

vitæ

vitæ dux, virtutis indagatrix, expultrix vitiorum, mater omnium bonarum artium: Bonum & inventum Deorum. Eid. l. 1. Tuscul. *Laudatarum artium omnium procreatrix quædam & parens* l. 1. d. orat. *Platoni similitudo Dei, notitia divinarum & humanarum rerum, meditatio mortis electiva.* V. Plut. l. 1. d. Plac. Phil. c. 1. *Alijs partus ignorantiæ, & medicina ejusdem, apud* Alsted. c. l. §. 5. *& quæ similia esse possunt.*

7. *Fuit* Nominalis *cognitio:* Realis *potest esse quintuplex: Definitiva, Divisiva, Causativa, Objectiva & affectiva.*

8. Definitio sit: Philosophia est habitus animi mistus principalis, objectum cognoscibile naturale, liberale, reale, generale & fundamentale adæquatè distinctèq; ad perfectionem intellectus naturalis civilem repræsentans. *Breviter:* Est habitus cognitionis rerum naturalium, *vel, habitus objectum Philosophicum adæquatè repræsentans.*

9. *Definitio habet genus & differentiam.* Genus *est* habitus animi mistus. *Dicitur.* 1. Habitus. *Hæc vox sumitur hic non rigidè, prout in qualitate notat simplicem quandam qualitatem: Sed analogicè, prout notat quamvis qualitatem firmam, facilitantem subjectum ad operandum, sive simplicem, sive aggregatam. Nam habitus disciplinarum & sic Philosophia, sunt aggregata ex diversis conclusionibus, adeoq; directè in uno prædicamento per se & primò non sunt, ut communiter de habitibus disciplinaribus sentitur.* V. Scheib. c. l. n. 79. & c. 8. Introd. n. 38. & l. 1. Meta. c. 1. n. 160. Mendozam d. 2. Log. s. 4. & d. 1. Met. n. 55. & d. 16. d. ani. §. 13. seq. Smiglec. d. 17. Log. q. 1. 2. Morisan. d. 12. Log. q. 4. Suarezium d. 44. Meta. s. 11. Arriagam d. 1. Log. s. 3. §. 29. & d. 3. s. 6. §. 38. Hornejum l. 5. Log. q. 15. Calovium p. 94. 95.

95. 95. Meth. Log. Toletum q. 3. proëm Log: aliosq;. *De quo in* Gnostologiâ *ampliùs duceptandum. Imò Philosophia ex diversis formalib⁹ aggregatur, theoretico & practico.* V. t. 18. 19. *Et reducitur sic analogicè ad præd. qualitat.* Aliis genus *Philos: est comprehensio vel systema, sive libro expressum, sive menti impressum.* Alsted. c. l. *Item compages scientiæ & prudentiæ,* Kec. c. l. *At hæc sunt accidentalia Phil. Genera rebus debent esse essentialia. Scribi omninò accidit Philos: Non enim libri sunt subjectum Philosophiæ, sed mens hominis.* V. Timpl. c. 4. tech. q. 3. *& Systema est in quantitate, ut & compages: At Philosophia ad Qualitatem reduci debet. Comprehensio menti impressa meliùs & distinctius dicetur habitus animi: Philosophia non* tàm *comprehensio,* quàm *habitus comprehendens scient. & prud. est.* Aliis *doctrina definitur.* Becman. introd. com. Log. p. 2. Sluter. syncr. c. 2. t. 2. *Sed & hoc accidentale est Philosophiæ, doceri vel non doceri; semper est habitus animi. s. doceatur s. non doceatur. Disliplinæ in suâ formali definitione debent abstrahere à docente vel utente, introducendo vel introducto: Et essentiam rei per se exhibere. Idem hic de Philosophiâ. Sic Logicæ accidentale est, doceri vel disci. Id ergò in definitione non est ponendum. Præcepta docentur, discuntur. Sed illa dispositiones sunt, ex quibus accedente usu & exercitatione habitus generatur, non ipse habitus. Idem* Sluterus c. l. c. 3. t. 10. 11. *negat* habitum Philos. genus *esse posse. Quod sit causa habitus, & habitus ejus effectum, causa autem non sit effectum: Et habitus sit posterior Philosophiâ: Genus autem non sit posterius specie, sed prius: Et Philosophia & habitus contingenter cohæreant: At genus & species necessariò. Et ita* Ramei *communiter solent. Sed hæc omnia falsa esse facilè patet. 1. Philosophia est causa habitus, quatenus docens est, & habitus est ejus effectum, quatenus dis-*

citur

citur ab aliquo. At hæc sunt accidentalia Phil: doceri vel disci, Vt ante dictum. Ex iis ipsa natura Phil: everti non potest. Sic Physica ex se est habitus: ex accidenti, quòd doceatur, & sic fit causa habitus, aut discatur, & sic habitus fiat ejus effectum. Huc pertinet vulgata illa distinctio artium in docentes & utentes. V. d. I. t. 10. *Philosophus magis est causa habitus Philosophiæ in alio, sed per Philosophiam ut agens quo, quàm Philosophia ipsa. Sic faber magis per malleum cudit, quàm malleus. Nec generali saltem significato Philos. est habitus, quòd habeatur ab intellectu, quomodo concedit* Slut. t. 21. 22. *Sed speciali, quòd habilitet & facilitet subjectum suum ad operandum.* V. t. 10. 22. *2. Habitus nec posterior est Philosophiâ, sed prior:* Generalia enim naturâ priora specialib. *At habitus generale quid, etiam Theol. Iurispr. Medici. artib. manuariis, Instrumentariis habitib. competens: Philosoph. speciale, sub habitu comprehensum: Nec contingenter cum eâ nexus. Semper Phil. ubi est, habitus animum perficiens est, nec unquam hoc ab ejus essentiâ aberit. Plura ap.* Werenberg. proëm. Met. §. 4. *aliosq; vide.*

10. *Dicitur* 2. Habitus animi. *Habitus vox hic non sumitur* latissimè, *prout & permanentem corporis qualitatem notat, quomodo pugilatoriam, saltatoriam, habitus dicimus: aut ut assuefactionem aliquam etiam bruti significat, quomodo gestus canum, ursorum, ad artificium formatos, habitus dicimus: Sed* strictiùs, *prout animi qualitatem firmam, potentiam circa operationem suam determinantem, sive humanitùs acquisitam & comparatam, sive divinitùs infusam significat. Ab utroq; enim Philosophia abstrahit, & quocunq; modo comparetur, habitus animi dicitur:* Et subjectivè, *quòd in animo, ut legitimo subjecto inhæsionis radicetur:* & informativè, *quòd illum informet,* & perfectivè, *quòd ad facultatum illius, intellectus* &

voluntatis potissimùm perfectionem ordinetur. Ita hic habitus animi erit firma qualitas, potentiam intelligentem circa objectorum distinctam cognitionem perfectè determinans. Quidam *in intellectu in totum habitus negaverunt, ut* Soncinas, Thomistæ *quidam, & alij. Sed hoc ad Metaphysicam disceptare pertinet.* V. Suaretz d. 44. Meta: s. 4. Scheibl. l. 2. Met. c. 8. n. 82. *aliosq́. Hic ut certum præsupponitur, dari habitus intellectus. Dicitur* 3. Habitus mistus. *Habitus disciplinarum* alii *sunt simplices, alij misti.* Simplices *sunt, qui versantur circa objectum uno formali considerandi modo determinatum, ut Physica, Pneumatica.* Misti, *qui circa objectum duobus formalibus considerandi modis diversis determinatum versantur. Vt Philosophia, quæ considerat objectum theoreticum & practicum, speculabile & agibile: Theologia, quæ considerat* & *objectum divinitùs scibile, ut Trinitatem, incarnationem, creationem, prædestinationem, sacram scripturam, &c.* & *divinitùs agibile, ut bona opera, carnis mortificationem, agenda Ministerij, Magistratus, Conjugij, &c. Tales habitus ex formalibus considerandi modis diversis conflati dicuntur misti.* V. Alsted. l. 2. encycl. c. 9. Smiglec. d. 17. Log. q. 7. *Talis habitus est Philosophia. Aggregat enim & objectum tantùm scibile, ut in Metaphysica, Physica, &c. & insuper moraliter agibile, ut in Eth. Polit. & Oeconomicâ, Vt* c. 13. *patebit. Natura autem habitus alicujus* primò ex naturâ rerum & objectorum, *quæ repræsentat, est æstimanda, judicanda, & consequenter denominanda. Si res ex naturâ sui tantùm sint scibiles, non à nobis agibiles, theoreticus, si non solùm scibiles, sed agibiles, practicus, si utriusq́ generis in diversis partibus fuerint, mistus habitus & ex diversis objectis formalibus aggregatus erit. Totum hoc ex ipsis rebus, quas habitus proponit, est æstimandum. Jam*

vide Disput. Log. de Cognitione universa thes. 3.

in Phi-

Philosophiâ planum est, in quibusdam partibus res tantùm scibiles, in aliis tantùm agibiles *proponi, Vt Ethicis, Politicis. Habitum ergò mistum esse negari non potest.*

II. Quidam *habitui misto iniquiores sunt, eumq́ dari non posse censent, Quòd ultimis finibus habitus æstimentur. Hi autem agere & non agere sint, qui contradictorij, & in unum habitum concurrere non posʃint.* D. J. Martini l. 1. pæd. Log. c. 15. Calixtus epit. Theol. p. 3. 4. Calovius meth. Logic. p. 174. & dis. 2. Gnostol. p. 2. c. 1. §. 7. aliiq́;. Quidam *ens simplex, non aggregatum Philosophiam faciunt*, Vt Scharfius p. 7. Log: Bacchius in demonst. p. 172. *Quòd ejus objectum simplex & ens per se sit, verum, ad intellectum vel cognitionis vel moralis operationis gratiâ comparatum. Vbi de reb. constat, de vocabulis facilè consentietur. Mistura ex objectorum diversorum ratione hic est. Ex fine quomodo se res habeat,* t. 18. *patebit. Ex objectorum ratione, in quib. fundatur, æstimata omninò mistus habitus, non simplex est. Perfectio enim in sciendo solo, & non in sciendo solo, sed moraliter agendo duplex in se est, quam nos mistam & aggregatam ex formalib. considerandi modis, quos involuit, appellamus.* Verum est objectum Philosophiæ: sed duobus formalib. considerandi modis substat, *quibus in eâ consideratur. Sub agibili & scibili. In cæteris disciplinis simplicibus uno formali considerandi modo sua objecta considerantibus id non est, ut Arithmeticâ, Opticâ, Ethica, Politicâ. Si compositum, complexum, conflatum habitum vocare velis, facile circa voces licuerit, dum sensus congruus sub verbis adfuerit* Alii *omnes habitus disciplinares aggregata vocant, ut* Scheiblerus, Fonseca, Mendoza, Arriaga, Smiglecius, aliiq́;, V. t. 9. *Hoc de* materiali *objecto procedit: De* formali *difficulter in omnibus pro vero stabit.* Vnio enim & habitudo partium *ad unum objectum formale*

& finem inde fluentem hoc facit, quæ in cæteris disciplinis fermè simplex est. Propriè hic habitus aggregatus dicendus, qui objectum duobus diversis formalibus considerandi modis & finibus constans simùl comprehendit, Vt Philosophia facit. Alii *& Rhetoricam habitum mistum faciunt, ex prudentiâ & arte,* ut Keckerman: l. 1. Rhe: spec. c. 1. *Hoc modus considerandi in objecto Rethorico etiam vix feret.* Alii *Philosophiam non tàm habitum, quàm habituum collectionem faciunt, Vt* Idem p. 1. præc. Phil. c: 1. Alstedius, aliiq;. V. t. 9. *Non pugnant, habitum esse, & certo modo collectionem aut cõprehensionem, plura axiomata, præcepta, objecta, animo repræsentantem esse. Talis enim comprehensio ad naturam habitus constituendam requiritur. Tota hæc res uberiùs in Gnostologiâ aliquâ disceptanda veniet.* Principalis habitus *dicitur, quia objecta realia repræsentat, non notionalia, & ut ab habitibus instrumentalibus distinguatur.* V. t. 3. & 12.

12. Reliqua *definitionis verba* differentiam Phil. *continent, &* partim *ab objecto ejus, partim fine proximo sumuntur.* Objectum Phil. vel *ultimum & materiale esse potest, quod ens reale est. Vt enim cujusvis cognoscibilis ultimum fundamentum Ens vel Entitas est; propinquum scibile vel scibilitas; quicquid enim cognoscitur, entis rationem habere oportet; Vt in* Gnostologiâ *ampliùs disceptatur: Sic & Philosophiæ objectum materiale remotum & ultimum* Ens reale *est:* Vel proximum *& formale, quod uno vocabulo* Objectũ Philosophicum *dici posset. Sed quia hoc æquè obscurum est, ac Philosophia ipsa: nec dicit quid & quale hoc objectum, quod in Philosophiâ proponi debet, sit: ideò specialiùs multis vocibus est exprimendum, quod unâ exhauriri non potest. Dicitur ergo* oBjectum cognoscibile, naturale, &c. repræsentans. Cognoscibile hoc est verum *aliquod, quod intellectui finito ad*

to ad cognoscendum quovis modo objicitur. Intellectui, *Hic enim de cognoscibili, ut in habitibus repræsentari solet, agitur. Habitus autem pro intellectu tantùm sunt. Nam pro sensibus habitu nullo opus est. Et cognoscibile sensuale sensu solo sufficienter cognoscitur, & in bruto etiam locum habet, cui habitus cognoscibiles tribuere accuratè loquendo non solemus.* Hic cognoscibile intelligibile *intelligitur, non sensuale, quod per sensus cognoscitur: ut sonus per auditum, color per visum.* Finito: *Hic enim habitibus ut superjectus potentiæ cognoscenti facultatib. perficitur. Infinitus, ut DEI, nec habitu, nec accidente aut qualitate, quâ perficiatur, indiget, Quia sibi ipse totus & omnia est.* Naturale, *ut supernaturali, quod in Theologiâ proponitur, contradistinguatur:* Liberale, *ut illiberali, quod in habitibus manuarijs;* Reale, *ut notionali, quod in instrumentalibus habitibus:* Generale & fundamentale, *ut particulari & dependenti, quod in Iure & Medicinâ repræsentatur, contradistinguatur. Vt ex t. 3. ampliùs patet. In hoc* propria ratio objecti Philosophici *consistit, in quo ab omnibus cæteris habitibus disciplinaribus distinguitur.* Repræsentare dicitur *id objectum, quia habitus intellectui objecta ista ad cognoscendum sistit, Memoria retinet ea, Intellectus cognoscit vel contemplandi vel agendi gratiâ, disciplina propagat & communicat.* Distinctè & adæquatè, *quia habitus disciplinares ordine sua exhibere debent, non confusè: Et Logica non solùm in vero, sed & ordinato mentem perficit, ne confusè conceptus jungat,* d. 16. t. 4. Adæquatè, *quia plenè & totaliter objectũ exhibere debet, ut nihil quovis modo ad objectum, vel ut principium, vel ut species, vel attributum, pertinens omittatur.*

13. Alii *differentiam Philosophiæ in eo locant, quòd scientiâ vel sapientiâ & prudentiâ civili constet.* D. J. M. l. 1. ex:: Met. ex. 1. t. 1. Elerus d. 1. Eth. t. 12. aliiq;. *Et Nos in priore*

 Coroni-

Coronide secuti sumus. Et reverâ aliquid sapientiæ & scientiæ, aliquid prudentiæ respondens in Philosophiâ occurit. Accuratiùs tamen habituum differentiæ ab objectis & finibus, *quàm actibus vel habitibus sumuntur. Objectum autem Phil: Verum reale, naturale & principale est, Vt* t. 12. *dictum. Hujus explicatio & repræsentatio in Philosophiâ fit. Sapientia, scientia, Prudentia, quid sint,* in Gnostologiâ *explicandum.* Finis proximus *est in verbis,* Ad intellectus naturalis civilem perfectionem. *Philosophia intellectum in cognitione rerum tùm theoreticarum, tùm practicarum perficere debet, uti & omnis habitus potentiam suam, cui supervenit, in aliquo perficit. Perfectio hæc* civilis dicitur 1. Distinctionis gratiâ, ut â perfectione spirituali distinguatur. *Theologia etiam perficit intllcectum, sed spiritualiter, partim in rebus spiritualibus, partim in ordine ad bonum spirituale consequẽdum. Iurisprudentia etiam, sed civiliter specialiter tantùm, in ordine ad justitiam servandam in statu Politico seu Republica: Item in particularibus casibus, v. g. contractib. obligationibus: Philosophia practica actus virtuosos præscribit generaliter: Iurisprudentia actus Iustitiæ dirigendos specialiter. Medicina etiam perficit, sed artificiosè, in ordine ad artificiosam actionem sanabilem, Vnde & Medicinam vulgò artem definiunt.* V.D. Gre. Horst. d.1. Med. t. 10. 20. Cl. Sennert. l. 1. inst. Med. c. 1. Parevm l. 1. Chirur. c. 1. p. 53. *Sed Philosophia perficit civiliter totaliter, id est, ut ea, quæ in naturæ circo accuratè sciendа sunt, & moraliter agenda s. generaliter, in omni statu, s. specialiter in quodam, ut Politico, & Oeconomico, perfectè, quantum naturaliter haberi potest, sufficiat, ut homo civiliter perfectus, & theoricè & practicè, prout naturæ status fert, reddatur, & beneficio Philosophiæ circa scibile theoreticum & practicum accuratè ordinateq; versari possit.* 2. Oppositionis

gratiâ, *Vt defectibus illis opponatur, quib. succurrere Philosophica perfectio debet.* Duo *sunt primarij defectus, quibus homines post lapsum infestantur, intellectus obscuratio, & voluntatis ad deteriora inclinatio. Vtriq; Philosophia mederi debet: priori per Theorian, posteriori per praxin.* 3. Determinationis gratiâ. *Vt determinetur hic* 1. Finis *Philosophiæ proximus & internus, qui est perfectio hominis Philosophica: Quem subsequi possunt externi & remoti, ut imaginis divinæ, quantum ad dotes naturales sciendi agendiq́, quibus coruscabat homo in integro statu, instauratio: Societatis humanæ conservatio in sciendis & agendis &c. & ultimus deniq́, gloria DEI illustratio. Conf.* Alsted. l. c. c. 3. 2. Ipsa perfectio, *quæ in homine* alia *est essentialis, quomodo homo quilibet perfectus est, qui constat animâ rationali & corpore organico, quæ hic non intelligitur:* alia *accidẽtalis, thæ: moralis, & artificialis: Duæ priores præstantur à Philosophiâ: tertia ab habitibus artificiosis, & univocis, ut artes manuariæ: & analogicis, ut similitudinariæ, Vt Log. Grammatica, Poëtica, &c. Hæc perfectio* & est finis *Philosophiæ, quatenùs intenditur producenda in homine, ejusq; gratiâ & inventa est Philosophia, & exculta, & docetur & discitur:* Et Effectum, *quatenus jam est introducta in hominem, & studio atque operâ homini confertur.* Conf. Timpl. c. 1. techn. q. 1. *De aliorũ definitionibus, quæ variæ sunt,* Keck c. l. Alst. c. l. c. 1. §. 5. Hippium q. 1. Log. Scheibler: Introd. d. Phil. n. 5. seq. aliosq; vide. Puteanus cognitionem sui *definit,* Or. 12. Alii aliter.

14. *Fuit* definitio *Philosophiæ: sequitur* divisio. *Philosop.* est vel Theoretica vel Practica. Theoretica est pars Phil. prior, *quæ versatur in objecto naturâ sui tantùm speculabili, solius cognitionis, ut ultimi ex naturâ ipsius objecti fluentis finis gratiâ.* Practica *est pars Philosop. posterior, quæ versatur in*

tur in objecto naturâ sui moraliter agibili, moralis actionis, ut ultimi finis gratiâ.

15. *Circa divisionem Phil: multæ sunt varietates, & circa præsentem aliquot difficultates, quæ sunt solvendæ, ut sensus divisionis fiat evidentior. Antiquitùs* Stoici *diviserunt Philosophiam in Physicen, Ethicen, & Logicen, ut instrumentarios habitus comprehenderent, velut Logicam, Grammaticam.* V. Alsted. l. 3 ency. c. 2. *Hos hodiè sequũtur Ramei & misti.* Sluter. Sync. c. 3. t. 2. & c. 7. t. 23. Alsted. c. l. Scheib. introd. d. Phil. n. 29 & 132. Tolet. prol. Log. c. 2. Item Jandunus seu Gandavensis, *qui Philosop: in Organicam & inorganicam divisit* proëm. l. 3. anima. Peripatetici *Philosophiam rerum esse scientiam dicunt, eoq; instrumentales habitus ab eâ segregant.* V. Damascenum c. 3. Dialect. D. I. M. C. 1. d. 1. q. 4. & ex. 1. Met. t. 2. *Cumq; res vel sint tantùm cognoscibiles, vel insuper agibiles, oritur duplex Philosophia, Theoretica & Practica. Quæ divisio vetustissima, ab Aristotele usurpata & constantissimè retenta,* l. 2. Meta. c. 1. l. 6. c. 11. l. 11. c. 6. Vid. Plutarch. præf. l. 1. d. plac. Phil. Masium in l. 1. Phys. s. 1. q. 2. A sequentibus Peripateticis, Theophrasto, Aphrodisæo, Themistio, Simplicio, Boëthio, Damasceno, &c. defensa. V. Alsted. c. l. Boethius *eam mulieris formâ introducit, cui in vestium margine inscriptum fuerit* π. & θ. l. 1. cons. Phil. pro. 1. *Et hodiè communiter retinetur,* Vt *Peripateticorum scripta testantur. Potestq; divisio* & *ex objectis,* & *finibus,* & *subjectis Philosophiæ probari.* Objectis. *Nam quotuplices sunt veræ res Naturales liberali cognitione dignæ, de quibus erudiri potest animus humanus, tot debent esse partes Philosophiæ. Nam Phil: est explicatio rerum naturalium, ut civiliter homo perficiatur.* Vt. 13. *Et pro varietate objectorum variæ partes disciplinarum esse debent,* 6. Ethic. c. 3.

Sed

Sed res naturales liberales duplices sunt, aliæ necesſariæ, *quæ esſe ſuum à naturâ habent, non à nobis accipere posſunt, eoq́ nec à noſtro voluntatis arbitrio pendent, nec à nobis agi queunt, Sed tantùm cognoſci. Tales res Metaphyſicæ, Pnevmaticæ, Phyſicæ, Mathematicæ, quæ in theoreticâ Philoſ. repræſentantur:* Aliæ contingentes, *quarum esſe non â naturâ per ſeſe operante, ſed noſtro arbitrio dependet, â quo esſe ſortiuntur, & ſine quo habere illud non posſunt. Tales ſunt res Ethicæ, actus morales, Politici, Oeconomici, Scholaſtici, & in Phil. practicâ repræſentantur. E. & duplex Philoſophiæ pars pro naturâ rerum iſtarum esſe debet.* Finibus, nam *quotuplex Philoſophiæ proximus & adæquatus finis, totuplex pars ejus esſe debet. Nam habitus, quia inſtrumenta animi ſunt in munerib. ejus eò feliciùs expediendis perfectionem ſuppeditantia, ex finium ſuorum naturâ optimè æſtimari posſunt. Sed finis ejus pro diverſitate objecti duplex eſt, cognitio & actio, perfectio intenſiva intellectus, & extenſiva voluntatis, theoria & praxis. Quæ voluntati non ſubjacent, contemplamur: Quæ ſubjacent, operamur & agere conamur. E. & totuplex Philoſophiæ pars. Contemplativa, quæ cognoſci, & activa, quæ agi facit.* Subjectis: *Quotuplex ſubjectum Philoſophiæ, cui ea inhæret, totuplex ipſa Philoſophia. Habitus enim ex varietate ſubjecti cui ineſt, & ipſe ſimplex vel varius æſtimatur. Simplex habitus eſt, qui ſimplex & unum ſubjectum perficit. Duplex & miſtus, qui duplex ſubjectum. Sed Philoſophiæ ſubjectum duplex eſt, Intellectus ſpeculativus & activus. Vtrumq́ enim Philoſophia, ut completa animi Medicina, perficere debet, & utriusq́ intellectus defectum evellere* V. c.13. *Gnoſtici & orectici, cognitivi & appetitivi. Morbis γνωςικȣ͂, ignorantijs & erroribꝰ, Contēplativa, ὀρεκτικȣ͂, pravis inclinationib: & vitioſitatibus, Activa pars medetur. E. & duplex Philoſophiæ pars esſe debet.*

16. *Varia sunt, quæ hic contrà moveri possunt.* 1. Dantur *etiam res à nobis artificialiter operabiles, ut notiones secundæ, Logicæ, Rhetoricæ, Grammaticæ, Poeticæ, &c. E. & illarum disciplinæ ad Philosophiam pertinent. R. Philosophia est habitus realis, id est, entium realium, & principalis: non notionalis & instrumentalis. Istæ res, ut modi loquendi, ratiocinandi, exornandi, memorandi, sunt secundariæ, & instrumentariæ, ad faciliùs comparandas reales disciplinas servientes. Et sic sub Philosophiâ comprehendi non debent, sed quasi propædia Philosophica ipsi Philosophiæ præmitti. Philosophia debet esse rerum disciplina, nō modorū instrumentalium, circa res versantium.* 2. Ethica est *pars Philosophiæ, quia dirigit mores & appetitum. E: & Logica, quia dirigit intellectum in ratiocinando.* Slut. c. l. c. 3. t. 6. *R. Est dispar ratio. Ethica dirigit voluntatem circa opus reale & primarium à nobis agibile, actiones honestas virtuosas: Logica circa opus notionale & secundarium, Syllogismum à nobis per notiones secundas fabricandum, aut Terminum notionale m & Logicum. Quæ opera non sunt realia, sed tantùm analogica. Idem est de cæteris disciplinis instrumentalibꝰ. Sic Grammatica de notione secūdâ purè loquēdi, Rhetor de not: ornatè dicēdi, &c: agit. At Philos: notiones primas tractare debet, nō secūdas. Et sic istæ disciplinæ ad Philosophiā strictè dictā, prout hic sumitur,* V. t. 6. *non pertinent. Speculativum & practicum realia Entia et objecta repræsentare debent; non notionalia, ficta, & simulacra tantùm verorum Entium: & Philosophia explicatio libri Naturæ esse debet. In libro Naturæ autem non entia notionalia, sed realia tantùm continentur. Nec quævis cognitio necessariò est speculativa practica, sed de reali & liberali objecto occupata.* Instrumentaria cognitio, *qualis Logica, Grammatica, quæ non gratiâ sui & proprij operis dirigendi, sed ad aliam cognitionem di-*

onem dirigendam refertur, nec speculativa nec practica est. Et illiberalis *cognitio sub liberali, qualis hic dividitur, comprehensa esse non debet.*

17. 3. Membra illa, *theoria & praxis, non sunt opposita, sed subordinata. Nam in practicis etiam est cognitio quædam. Nunquam enim virtuosè ages, nisi quid virtus, & quî producenda, priùs cognoveris. Sic in Theoriâ est actio. Sic Geometria docet lineas ita vel ita à centro ducere, Arithmetica docet numeros ita combinare aut disjungere, quod est agere. E. mala ista divisio.* Rennem: resp. ad dis. Scher. c. 4. Beurhusius d. 1. Vindi: p. Log. Rami s. 7. t. 2. seq. R. Membra *illa verè sunt opposita ratione* objectorum, subjectorum, effectorum, & finium ultimorum. Objectorum: *Nam in theoria est objectum tantùm speculabile: in praxi insuper moraliter agibile. Hæc a. formaliter sunt diversa, & ita eo modo, quo in divisionib. decet, opposita membra.* Subjectorum, *speculativus enim & practicus intellect⁹, gnostic⁹ & orecticus, cognitivus & appetitivus satis distinctè & oppositè se habent, ut unus nunquam sit aut evadat alter.* V. t. 15. Effectorum, *Nam theoriæ effectus scientia est: Praxos virtuosa actio.* Finium *ultimorum, Ex quibus hic diversitas membrorum sumenda, non intermediis. Finis ultimus in theoriâ ex naturâ ipsius objecti scibilis est sola scientia, nihil ultrà ex naturâ ipsius objecti: sed in practica Philos. parte & in praxi est moralis actio, non sola scientia. At hi fines omninò sunt diversi.* V. t. 10. 11. *Quòd si in scientiis occurrat quasi quædam actio, ut in Geometriâ & Arithmeticâ, illa non est vera actio moralis, quæ jam sub actione intelligitur:* Sed intellectiva tantùm actio, *contemplatio aliqua, non à cognitione diversa actio, ut in moralibus. Ideò numero, circulor, metior, saltem ut illa sciam. Ubi quis scientiam illam ad usum aliquem mechanicum transfert,*

opusq; quoddam producit, jam hic finis scientis, poßidentis & Physici erit, non scientiæ, disciplinæ, & Physicæ. Sic vim herbarum è Physicâ haustam ad medicinandum transferre quis potest: Sed ut Medicus, non ex fine ipsius Physicæ, qui in scire consistit. Sic ad principia Architectonica ædificare quis potest, sed ut Mechanicus & operarius, non ut Philosophus, qui in contemplando hic sistit. Sic si Geometriam ad machinas conficiendas quis discat, cognitio ex fine discentis erit practica: Geometria tamen ex naturâ sui & objecti manet theoretica. Si quis Ethica tractet, tantùm ut sciat, faciet ex fine suo & subjecti, non disciplinæ & objecti, cujus ultimus finis ex naturâ sui agere est, non scire. Sufficienter n. ejus cognitio refertur ad operandum seipsa, quia est de operando, quicquid de subjecto cognoscente sit. At ex finibus ipsarum disciplinarum & rerum ibi propositarum naturis diversitas earum judicanda, non addiscentiam eas. V. t. 10. 11. 15. *Si in utraq; theoriâ & praxi, occurrat cognitio quædam: nondum ea in utraq; est ultimus & supremus finis, ex quo semper isti duo modi sunt diversi. γνῶσις & cognitio in praxi esse potest: Theoria & speculatio in solâ contemplatione.* Vnde ultimis finibus cum objectis suis connotatis & ex illis fluentibus semper hæ duæ Philosophiæ partes differunt. *Videtur aliquod objectum certâ ratione esse speculabile, ut affectus in Physicis, & agibile, ut idem in Ethicis: diversus tamen considerandi modus sub hac vel illâ formali ratione ob certum diversumq; finem, contemplationem vel actionem, utrumq; ad diversam disciplinam redigit, à quo hic distinctio & diversitas sumenda. Materialiter potest esse utrumq;: formaliter ex objecto formali & fine includente alterutrū erit.* Conf. Fonsec. 6. Meta. c. 1. q. 5. s. 1. & 7. Cl. J. Mart. c. Keckerm. l. 3. s. 3. t. 2. c. 1. Smiglecium d. 17. Log. q. 5 6. 7.

18. 4. Agere & non agere *sunt contradictoria, & ulti-*

mi fi-

mi fines, qui in unum habitum concurrere non possunt. Impossibile enim, eandem disciplinam ultimatè subsistere in cognitione, & simùl ad operationem tendere. E. & impossibile est, tàm diversos & contradictorios fines in habitum Philosophiæ concurrere. R. Agere & non agere *respectu ejusdem partis & modi sumpta sunt Contradictoria, non si ratione diversarum partium sumantur. Sic album & non album de eodem respectu ejusdem sumpta sunt contradictoria, & de uno verificari simùl non possunt. Respectu tamen diversarum partium simùl de Aethiope enuntiantur, album esse quà dentes, non album quà cutem. Ita in Philos. habitu respectu diversarum partium & disciplinarum in eo concurrentium agere & non agere enuntiatur. Illud ratione practicæ, hoc theoreticæ Philosophiæ.* Non in unâ eademq; parte *objectum speculabile & agibile simùl secundùm utrumq; considerandi modum traditur. Sic affectus & si agibile quid, in Physicis tamen non sub formali agibilis traditur, sed contemplabilis. Et sic diversæ partes hic. Et* finis in Philos. unus est, *Sed ex duobus diversissimis aggregatus, quæ in se continet, & ad quæ ratione diversarum partium respectum habet. Et contradictorij fines non in unum habitum circa simplex & uno formali determinatum objectum occupatum concurrunt:* benè in habitum compositum & *diversa formalia objecta simùl aggregantem, Qualis Philosophia est. Objecta enim hic ex naturâ sui diversissima aggregantur. Non mirum, diversos fines ex naturis illorum resultare.* V. t. 10. *Vt res sunt, quæ in habitu proponuntur: Tales fines ex naturis rerum istarum profluentes. Res autem hic operabiles & non operabiles simùl ratione diversarum partium concurrunt. Tales ergò & fines simùl hic in istis partibus aggregantur. Diversitatem habituum diversitates finium faciunt. Sed diversitates tamen finium* ex diversitatibus ob-

jectorum oriuntur, *in quibus fundantur, ad quæ respiciunt, ex quorum naturis resultant, & quibus tanquam fundamentis suis nituntur.* Cur finis Ethicæ & Politicæ est agere, *non solum scire? Quia res ibi explicatæ naturâ sui sunt agibiles, non tantùm scibiles.* Cur finis Physicæ & Pneumaticæ *scire? Quia res tantùm scibiles sunt, non à nobis moraliter agibiles. Hoc nisi esset, finis talis non esset. Quia talia objecta, tales ex naturis eorum resultant fines, & pro naturâ talium rerum resultare debent. Solus finis disciplinam non facit: sed in objecto fundatus. Ad hoc ergò recurre, & videbis, qualis disciplina habitus sit. Sic Ethica practica est, non solùm, quia finem actionem habet: Sed & quia objectum naturâ sui operabile, actum moralem, & circa illum sub formali ratione agibilis occupatur, rectificando & dirigendo eum. Cognitio a.* rei operabilis sub formali operabilis est cognitio rei in ordine ad opus & ad agendum, *ac dicitur practica. Et formaliter cognitio est practica ex objecto sub ratione practici sumpto, Vt includit rationem finis. Et opus hic partim objectum est, ut cognoscitur: partim finis, ut intenditur, & reipsâ ponendũ ac exhibendum est.* 5. Om: disciplina *debet habere usum in vitâ humanâ, non esse inutilis. E. omnis habebit operationem aliquam à contemplatione diversam, non in hac ultimatè sistet.* R. Om: debet habere usum, *sed* generalissimè *dictum, sc. ut intellectum in cognoscibili aliquo perficiat, defectui ejus succurrat, inordinationem componat, falsitatem præcaveat: Non* specialiter *dictum, h.e. operationem ab ipsâ cognitione diversam. Hoc in practicis requiritur, horsumq; pertinet, quod* Sluterus c. l. c.3.t.14. *urget, cognitionem non posse esse ultimum finem. In theoreticis n. omninò est ultimus finis, quia res naturâ sui non à nobis moraliter agibilis.* V. t.10. 11 seq. *Sic & illud usus est, rubiginem inscitiæ animo detergere, & ad*

majora

majora parare V. Scalig. ex. 307. s. 7. 6. Philosophia est *ens absolutum, qualitas & habitus, t. 10. Sed speculativum & practicum esse sunt respectiva. Ex respectivo a. malè dividitur natura absoluti.* R. Phil. *ut habitus est absolutum quid: Vt ad certa & diversa objecta, quæ repræsentat, respicit, respectivum quid secundùm dici sit, non esse, & sic ex respectu ad objecta ista in spec. & act. dividitur. Respectus hic transcendentalis est, non prædicamentalis, quomodo omnis potentia, scientia, habitus, objectum, actum, & finem suum respicit, circa quæ versatur, & ex quibus definitur.* V. dec. 1. d. 5. t. 23. *Hoc absolutæ talium naturæ nihil detrahit.*

19. 7. Hæ differentiæ *sunt essentiales. E. nequeunt uni enti simplici, quale qualitas, competere. Sic homo malè in rationalem & irrat. dividitur.* R. Neg. Cons. *Animal est aliquid simplex, & directè prædicamentale, species corporis vivi generi subjecta. Tamen in rationale & bestiale dividitur. Color simplex qualitas, tamen in album & nigrum ut oppositas species dividitur. Omnia genera ad differentias essentiales se fundunt: tamen entia simplicia & directè prædicamentalia. Philosophia a. habitus aggregatus est, & in inferiora sua, ex quib: aggregatur, dividitur. Duæ differentiæ essentiales nequeunt in unam disciplinam simplicem concurrere: benè in mistam s. aggregatam, qualis Philosophia.* V t: 10. 18. Quidam *speculativum & practicum accidentales differentias disciplinarum dixerunt, ex differentiis objectorum in illis sumptas,* Vt Capreolus, Vasquetz, Aureolus, Soncinas, aliiq;. *Ita divisio hæc accidentalis esset. Sed meliùs dicitur essentialis. Vt* Pererius l. 1. Phil. c. 3. Wegerus q. 3. proœm: Log. §. 4. Mendoza d. 11. d. anim §. 23. Fonseca c. l. 1. 6. Et Nominales in prolog. sentent *Speculativum & activum sunt accidentales differentiæ intellectus:* sed formales differentiæ

habi-

habituum. *Habitus enim diversi, non essentia una, quia diversa forma est intelligendi & agendi, ait* Scaliger ex. 307. s. 23. Vel *non quidem formaliter sunt essentiales: proprietates tamen cognitionum in differentiis earum essentialibus fundatæ sunt. Cognitio enim practica à speculativâ differt essentialiter. Cognitio enim ex suâ naturâ directiva praxios & non directiva praxios, essentialiter sunt diversa, Vt* Smiglec. c. l. q. 6. Scotus q. 4. prol. a. 3. Ant. Andreas 6. Meta. q. 2. *aliiq; volunt. Objecta enim hic sunt diversissima: In cognitione practicâ de praxi, tanquam de objecto, cujus sit directiva, in speculativâ non de praxi, ut objecto, cujus sit directiva, adeoq; cognitio non relata ad opus, nec directiva praxios.* Conf: t. 18. *Tales a. differentiæ possunt in unum totum mistum & aggregatum ex plurib. concurrere, quale Philosophia,* t. 10. 11. *Ita Theologiam virtualiter complecti objecta & speculabilia & operabilia multi Theologi ajunt.* Valentia T. 1. d. 1. q. 1. p. 3. D. Meisnerus p. 1. P. S. p. 301. 302. Etsi alibi aliter: D. Borchmandus, D. J. Martini d. 3. d. Ver. Dei t. 12. seq. Scheiblerus, Alstedius, Wollebius, Smiglecius c. l. q. 7. *Versatur enim circa DEum & spiritualia revelata. At hæc revelata veritates & speculativas & practicas cõplectuntur. Vnde aliquid habitui misto analogon est, Vt* Pererius c. l. ex Thomâ p. 1. q. 1. a. 4. *adducit. Ita fidem divinam esse eminenter speculativam & practicam* Smiglec. c. l. q. 6. *ait. Ita in aliis habitibus conflatis, si qui dentur, esse possit.*

20. 8. Hæc divisio *vel est generis in species, quod non, nam genus & nomen & definitionem materialem speciebus dat. Sed Philosophia nulli particulæ suam, nec dices, Physicã, Pneumaticam, habitum mistum objectum speculabile & agibile aggregantem: Vel totius in partes integrales. At partes non habent idem nomen cum toto: sed Philosoph. theoretica & practica dicitur Philosophia: Vel subjecti in accidentia, At sic*

divisio tantùm accidentalis esset: Vel vocis in significata, vel rei in modos essendi, Quæ etiam non. E. nulla est. R. Est totius *integralis aggregati & analogici, (nam corporeum integrum hic non est,) in partes integrantes analogicas & aggregantes. Practicum & speculativum sunt partes heterogeneæ analogicæ aggregantes habitum totum, Philosophiam, quæ est totum integrum analogum & partibus heterogeneis analogis constans, in quas ut inferiora sua dividitur. Nec partes hic nomen totius participant, Si propriè accuratèq; loqui velis, quamquam generali sensu interdum ita loquuntur, ut Phil. theoreticam Philosophiam vocent. Partes enim hæ, theoretica & practica longè minus continent, quàm totum: nec dicere potes, speculativam esse habitum mistum, cognoscibile contemplabile & agibile simùl adæquatè repræsentantem: sed est pars alterum saltem membrum in isto habitu repræsentans. Idem est de practicô, quæ alterum saltem membrum, non utrumq;, repræsentat. Inde in definiendo has partes non Philosophiæ sunt definita: Sed partes ejus priores & posteriores,* t.14. *Est divisio relati totius in suas partes essendi.* V. Keck: c. l. c. 2.

21. Theoretica pars *complectitur* Intelligentiam s. Noologiam, Metaphysicam, Pneumaticam, Physicam, & Mathematicam. *Hæc iterum in varias disciplinas spargitur; Arithmeticam, Geometriam, Cosmographiam, Astronomiam, Opticam, Geographiam, Musicam, Staticam, & Architectonicam. &c. De singulis in specie* Scheibl. c. l. n. 42. 43. seq. Rejierum in marg. Philos. Keckerm. & Alstedium in Ency. *aliosq; vide. Intelligentiæ habitum* quidam negant, *nec peculiari hic habitu opus esse, sed solam facultatem intellectivam solo lumine naturali ad intelligenda suprema principia sufficere censent.* Morisanus d. 12. Log. q. 9. Durandus, Sotus, Medina ap. Conimbric. in 1. post. c. 1. q. 1. a. 4. *Communiter*

niter tamen ad cognoscēda prima principia illisq́; assentiēdū requiritur, ut nova facultas intellectui superaddita, & promptum assensum illum reddens. Quamvis multi formaliter, non essentialiter, eum ab ipso intellectu saltem diversum faciant. De quo multis Valentiam T. 2. d. 4. q. 3. p. 1. vide. Alii *Synteresin specie diversum habitum ab eo fa iunt*, Alsted. hexilog: c. 1. §. 7. *Reipsâ idem cum Intelligentiâ est habitus: Ratione & relatione ad diversa principia in inferioribus disciplinis diversis rebus applicanda est diversus. In Gnostologiâ* hac de re *pluribus.* Practica pars Ethicam, Oeconomicam & Politicam *complectitur.* Praxis hic est operatio intellectus practici *à ratione regulata, à cognitione ipsâ distincta, & ad moralem formam ordinata.* Alii *addunt Scholasticam & Historicam.* Alsted. l. 3. Ency. c. l. & in Phil. restit. technol. c. 14. & Copius ap. Keck. c. l. c 2. *Negant* Zabarel. l. 2. d. N. L. c. 24. & Keck. c. l. & d. nat. hist. c. 1. Scheibl. epit. Meta. d. 2. t. 23. *Historicam esse peculiarem disciplinam, sed exemplum quasi omnium disciplinarum & fructum.* Sluterus c. l. c. 6. t. 39. *eam ad Ethicam referendam putat.* Alii ad *disciplinas practicas in genere referunt.* Quædam dec. 3. Misc. d. 1. t. 5. *sunt tradita.* Scholasticam *peculiarem disciplinam practicam censeam, Quòd & objectum peculiare, & modum considerandi illud peculiarem & distinctum, ad peculiarem finem habeat, Munera nempe in Scholâ ipsâ docendo discendoq́; obire, non circa eam tantùm, ut Magistratus est Scholas curare, ut latiùs alibi docui.* Historicam *etsi non directè Philosophiæ Objecto subesse putem: Ob liberalem tamen cognitionem, practicam ejus in prudentiâ comparandâ utilitatem, distinctam objecti ejus ordinatamq́; comprehensionem,* ut appendicē quandam *Philosophiæ adjiciendam censeam, cum tàm liberale scibile, quale ejus est, historia nempe mundi ordinatè repræsentata; nec*

ta, nec facilè ex Circo liberalium sciendorum totaliter omitti, nec ad illiberalia scienda reÿci, nec ad instrumentalia satis commodè referri posse videatur, cum non merè notionalia in historicis, ut instrumentalibus disciplinis aliàs solēt, occurrant: sed maximè realia, ut historia mundi per ætates ordine digesta: Etsi singularia, non Universalia sint, qualia aliàs in directis disciplinis Philosophicis proponi solent. Quædam dec. 3. Misc. c. 1. *vide. Plura aliàs de hoc. De hac subdivisione utriusq́ Philosophiæ nota.* 1. Scientiam *habere se ad partes Ph. Theoreticæ analogicè, non univocè: Non enim omnes ex æquo sunt scientiæ, quia quædam ex causis, ut Physica & magnam partem Mathematica, quædam ex qualibuscunq́ principÿs conclusiones demonstrant. Ut Metaphysica & Pneumatica. Omnes tamen ex causis cognoscendi (etsi non semper essendi) demonstrãt, & hâc ratione in scientiâ univocè se habere dici possunt.* Co. Perer. c. l. c. 6. 2. Philosophiam *habere se ad Theoret: & Pract. ut analogum quid, non ut univocum: Per prius enim & nobilius Theoretica pars dicitur Philosophia, per posterius & ignobilius Practica. Adeoq́ Theoria absolutè & per se, sui naturâ est præstantior praxi, Versatur enim circa nobilius objectum,* τὸ νοητόν, *quòd etiam DEum, ut naturaliter cognoscitur, comprehendit, quò nobilius cogitari non potest: & seipsâ est contenta, h. e. sui cognitione: & firmissimo modo probandi per demonstrationes & necessarias argumentationes, procedit: Practica circa ignobilius objectum, actionem moralem versatur: & ad aliud ordinatur, opus morale: & qualibuscunq́ probationibus est contenta: Etsi in certo casu, ut societate humanâ, Phi:* Practica possit esse utilior & eligibilior. Con. eundẽ c. l. c. 4. Alsted. c. l. c. 2. & l. 6. p 2 c. 3 § 10. & p. 4. c. 3. §. 2. Piccolom. gr 5. mor. c. 46. 48. *Ubi multus hanc rem tractat. Et huc pertinent rationes Alstedÿ* comp. Eth. Arist. q. 1. f. 1. Scaligeri

ex.307.f.26.Conf.dec.3. d. 1. t. 6. 3. Divisionem Phil. Practicæ in Eth. Polit. & Oeconom. *esse unius totius disciplinæ & habitus adæquati in membra sua inferiora, ex quib. aggregatur: non generis in species. Vna disciplina practica est totalis, uno objecto materiali & formali generali prædita, quæ in tres disciplinas velut membra inferiora distribuitur, quæ formalia specialiùs adhuc determinata habent. Aliud enim ultimum formale in Ethicâ, aliud in Politicâ, aliud in Oeconomicâ est.* Conf. c. l. t. 2. 3.

22. *Fuit* Divisiva *Philosophiæ consideratio: sequitur* Causativa & objectiva. Causæ Philos. sunt vel efficientes, *eaq́ prima DEus, propinqua homo ingeniosus inquirens, inducens, excolens:* Principia item cognoscendi, conservandi & propagandi eam. Principium cognoscendi *Philosophiam adæquatum hic lumen Naturæ est. Inde tota Philosophia ex eo deducenda, ad illud examinanda, de illo suscitanda est. Quod in Philosophiâ statuitur, naturam rerum pro fundamento habere oportet, Et natura adæquanda est cognitioni humanæ. Nihil extra fundamentum in Naturâ pro vero habendum in Philosophiâ. Quod in naturâ repræsentatur, indubitatò pro vero habendum.* Qualia principia Naturæ & rerum, ac rationis rectè ad res exactæ, talis Philosophia. *Philosophiæ habitus principia in Naturâ reperiit, non excogitavit: reperta excoluit, exculta ordinavit, ordinata in certas disciplinas redegit, certisq́ notionibus vestita repræsentavit & exhibuit. Quicquid lumini Naturæ hic consentit, certum & immotæ veritatis Philosophicæ erit. Quicquid ab illo dissentit, falsitatis erit. Et lumen Naturæ λόγῳ καὶ πεῖρα, Ratione & experientiâ, judicio & experimento, eruendum est, hisq́ ut certis criteriis ad fundamentum suum,* Naturam, *examinandū. Et horum adeò rationem habebit solidus Philosophus, ut omnia in Philosophiâ proposita*

sita ad ea revocet, regulet, appendat. Nullâ authoritate humanâ absolutè nitatur: sed si ad has regulas constiterit. V. t. 31. Scriptura principium quandoq; esse poterit, *si de Philosophicis rebus aliquid contineat: Sed eminens & dignitatis, non adæquatum & proportionis. Ob eminentem veritatem divinam, quam continet, omnium scibilium principium, si de eorum objectis aliquid habeat, esse potest. Vt latiùs alibi.* Principium conservandi & promovendi *Philosophiam habitus in homine est, qui scibile facit retineri & radicari, ne cognitio ejus facilè elabatur: & promoveri, ut ex habitu disciplinari systema formemus, cujus ope & aliis habitum ingeneremus.* Principium propagandi & communicandi *eam disciplina vel systema aliquod Philosophiæ est, rerum nempe homogenearum ad unum objectum revocatarum ordinata & systematica tractatio, scibilis propagationi inserviens.* Materiales causæ *circa quas sunt objecta, de quib. agit Philosophia, de quibus postea:* Formales *in habitu animi consistunt.* Finales *vel ultimæ sunt, ut DEi gloria:* vel *mediæ, ut perfectio intellectus & voluntatis naturalis ac civilis, voluptas theoretica & Practica. De ijs fusè* Keckerman. c. l. c: 3. 4. Alsted c. l. c. 3. aliosq; vide. Objectum Philosophiæ est materiale & formale. Materiale est ens *& verum cognoscibile intelligibile. In hoc cum omnibus habitibus scibilibus convenit, qui verum aliquod cognoscibile intellectui repræsentant.* Formale est *cognoscibile liberale, naturale, reale, & primarium ac fundamentale, In quo â scibili illiberali, supernaturali, notionali, secundario & dependente differt. & à Theol: Jurisprud. Medicinâ, ac artibus manuarijs & habitibus instrumentarijs distinguitur.* V. t. 3. & 11. *Omnia hæc in* Gnostologiâ *latiùs sunt deducenda.*

23. *Fuit* causativa & objectiva *consideratio: sequitur* affectiva. *Affectiones Philosophiæ sunt* vel consentaneæ vel dis-

dissentaneæ. Consentaneæ *sunt vel absolutæ, quæ Philosophiæ in se spectatæ conveniunt. Vt* Necessitas, *ad perficiendum intellectum & voluntatem*, t. 11.12. Generalitas, *quâ circum naturalium scibilium in genere: non ad talia particularia descendendo, ad quæ in Iure & Medicinâ descenditur.* V. t. 13. Perfectio *& effectorum conciliatio*, V. t. 12. Variatio, *quà variè tractata fuit à diversis Philosophis, Vnde sectæ Philosophorum ortæ, Vt diceretur Stoica, Platonica, Aristotelica, Ramea, Chymica. De quibus* Perer: 4. Phy. c. 2. Keck. c. l. l. 2. c. 4. Morisanum c. l. §. 3. Lipsium l. 2. man. ad Stoic. Phil. c. 2. aliosq; vide: Cura ejus vel modus docendi ac discendi eam, qui & in impedimentorum, *qualia stupor, servitus, vanitas, & confusio ingenij sunt, remotione*, & requisitorum, *qualia* φυσις, μαθεσις, ασκησις, *Natura, Cura & Doctrina, ac Exercitura, tàm in docente, quàm discente sunt positione consistit, de quo* Keck. c. l. l. 2. & methodo studiorum, Alstedium in didacticâ & Consil. Academico, Calovium in methodol. Log. *aliosq; vide. A compendiis in discendâ illa inchoetur, qualia* Freigii, Scheibleri, Reuschii, Reijeri, Alstedii, *aliorumq; sunt: Ad volumina procedatur, qualia* Conimbricensium, Complutensium, Francofurtensium, Keckermanni, Alstedii, Timpleri *systemata*, Mendozæ, Arriagæ Cursus, D. J. Martini Centuriæ & Miscellanea, Aristotelis, Platonis, Plutarchi, Senecæ, Tholosani, Lullii, Rami, & similium scripta sunt: Vel respectivæ, *quæ Philosophiæ cum aliis facultatibus collatæ competunt. Vt* 1. Præeminentia *supra Jurisprud. & Medicinā. Philosophia est præstantior Medicinâ & Jurisprudentiâ*, partim *ex ratione objecti, quod hic etiam DEum, ut DEus naturâ sui est, & Dei attributa habet, continet, quo aliud nullum est nobilius objectum:* partim *ex ratione modi considerandi, qui hic interdum est abstractis-*

stractissimus, cum cæteræ facultates ad valdè particularia descendant: partim *in ratione principiorum, quæ ex Philos. in Jurisprud. & Medicinam assumuntur, non ex his in illam traducuntur.* V. t. 3. 21. 2 Vtilitas, *quâ summè utilis est Philos. cæteris facultatib. & objecto, & modo, & principiis; ut antè dictum:* Et *inprimis* Theologiæ, *Cui usum* analyticum *materialem præstat in resolvendis & explicãdis materiis naturalibus in scripturâ & Theologiâ occurrentibus, cum variæ materiæ Naturales, Morales, Ethicæ, Politicæ, Physicæ, Oeconomicæ, Mathematicæ, interdũ in script: occurrãt, texendis ɔcionib. solvẽdis argumentis adversariorũ ex naturâ sumptis:* Et geneticũ *tàm didacticè, quàm Polemicè, & hoc tam astructivè, quàm destructivè, in formandis concionib. Disputationib. probandis controversis tractationib.* prout hæc D. Meisnerus qu. proëm. P. S. Keck. c. l. c. 4. Alsted. Didact. Phil. c. 4. seq. Scheibler. c. l. n. 135. *Qui sine eâ hodiè Theologicam veritatem, ut communiter in Academiis docetur, sufficienter defendi non posse ait, aliiq; plurib. deducunt. Et verum hoc posterius esse praxis disputandi cum adversariis, solvendiq; eorum argumenta ex naturalibus deprompta abundè docebit. Reiicere enim talia argumẽta & insoluta relinquere nec auditorio, nec Adversario, nec ipsi solido disputatori sufficiet. Nõ enim ɔcedendũ,* vel *lumẽ naturæ verè expugnare luɔgrat.* vel *invẽtionis naturæ eã a. esse generalitatẽ, ut in divinis sẽp locũ invenire debeat, a. aptitudinẽ, ut commodè in illis semper applicari possit.* V. t. 28. *Sed utriusq; ɔtrarium ostendendũ, si ab erudito & solido disputetur, inter eruditos, cum erudito adversario, & erudito modo ac pro eruditionis fine, veritatis inquisitione: Non ruditas ostendenda, & absolutè argum tantũ reiiciendo procedendum.* V. dec. 1. Miscell d. 10. t. 25. seq. & d. 15. hujus Gym. t. 16. *Simplicium Christianorum diversa est ratio. Illis ad firmandum cor*

dum cor sincerum sola fides sufficit. Et repudiando magis respondebunt, quàm solvendo. 3. Subordinatio, quâ Philosophia nulli facultati est opposita, omnib. accidētaliter subordinata. Essētialis subordinato hic ō e. sic n. disparat° ab omnib. habitus est, t. 3. Nec vel objectū Theol. ex Philosophiâ sumitur, sed ex Revelatione gratiæ: vel in Jure & Medicinâ considerandi modus idem cum Philosophico est, etsi objecta inde sumantur. V. c. l. Juri & Medicinæ subordinatam eam esse dubium non est, cum & Objecta & principia id doceant. V. paulò ante. De Theologiâ & dubium est, & omninò â quibusdam negatur. Duas n. contrarias veritates, Philosophicam & Theologicam, introducunt. Et quia hæc res diversimodè â diversis disputatur, ordine & distinctè est proponenda per sequentia theoremata.

24. Dico J. Philosophia in se & ex se spectata, ut habitus ex residuo lumine naturæ & principiis naturalibus exstructus est, nec ex toto, nec ex parte contrariatur Theologiæ, aut lumini gratiæ in eâ revelato. Hæc propositio duplici scriptorum generi est opposita. Vnum Philosophiam in vero, veriore, verissimo usu spectatam, contrariari Theologiæ dixit: Vt si infidelis dicat, esse DEum, esse justum, fore resurrectionem carnis, totum hoc falsum mendaxq; sit, & prorsùs contrarium eî, quod â fideli in his proonntietur. Hæc sententia Hoffmannistarum fuit, Vt Pfafradii, Olearii, Kittelmanni, Mulleri, An: Crameri, Schillingii, Sluterì, Garguthenii, ut se vocat in prodromo, ubi totus rusticis conuitiis eam & assertorem ejus Cl. J. Martini prosequitur: Revocata ab Hoffmanno rectiùs de his edocto. De quo D. Grauverum d. un. ver. p. 8. 26. 9 4. 97. D. Hutt' L. C. p' 389. Malleum Impie. Hof. p. 11. seq. 156. seq. & D. J. Martini in speculo rationis aliosq; videas. Etiam Anabaptistæ & fanatici huic opinioni sunt affines, ut ex Zieglero in Antiarnol. p. 40. Felgenhauvero in di-

in disexam: c. Rostium c. 2. similibusq; patet. *Etiam* Palæologus *aliquando verum aliquid secundùm Philosophiam, non autem scripturam & Theologiam esse respondit*, ut Bellarmin. l. 1. d. Christo c. 6. *memorat. Lutheranis indefinitè id tribuit* Photinianus quidam ap. D. Grauver. præf. c. l. *Sed nec omnium iste error unquam fuit, sed paucorum, quibus semper à doctioribus est contradictũ*, Vt tr. de natu: & prin. Contrad: s. 1. §. 73. *ostẽdã: Nec si fuisset, veritati ille præjudicare posset. Veriùs & modestiùs quibusdam Lutheranis eũ tribuit* Vedelius l. 3. Rat. Theol. c. 2. V. c. l. *Alios ab eo reverâ exclusos esse affirmans*. V. & c. 1. l. 1. *Scholis indefinitè eandem opinionem assignat* Bebelno præf. ref. Keckerm. *Etiam falsò: Cum nunquam ab omnibus recepta aut defensa fuerit*. Luthero *eandem sententiam ob duriora quædam in Philosophiam dicta* Vedelius *tribuit* l. 3. c. l. *Vt &* Chemnitio. *Et ex Iesuitis Luthero eandem affricat* Roëstius in Ψeudojubilæo c. 10. 11. *Sed facilè is excusatur, cum* vel *de Philosophiâ Scholasticâ loquatur, quam ex Philos. & Theologiâ conflatam fuisse notum est*: vel *Philosophiæ usu apud Scholasticos usitato, ubi ex Aristotele confirmabantur, quæ ex Scripturâ confirmari debuissent*: Vel *de ipsâ Spirituali & salvificâ fide, quam ex scripturis hauriendam, non Philosophiâ aut Aristotele docet, ut locorum inspectio facilè docet. De lumine Naturæ & notitijs inde deductis præclarè ipsum sensisse* Post. Eccles. fest. nativitat. sup. Evang. Joh. 1. docet. *Plura testimonia* D. J. Mart. l. 1. spec. rat. c. 14. 15. 16. 17. recenset. *Sed ex Iesuitis eandem fovere sententiam* Veronium *in meth. oppugn. hær.* c. 9. §. 14. *quamvis sibi* c. 12. §. 3. *contradicat, ostendit* Vedelius c. l. & l. 2. c. 6. *Omnesq́ eos ei affines esse necesse est, qui rationis principia aut consequentias in Theologicis adhibendas negãt, Quorum* d. 10. t. 20. *mentio facta est. Itemq́ eos, qui verum in unâ disciplinâ fal-*

su in alterâ esse posse ajũt. Sic falsũdicẽs Log: verũdicere Ethicũ, si non mendaci animo dicat. Vt Bachm. Cent. 1. q. 3. Timpler⁹ ex: Philos. 1. q. 23. *Etsi Philosophiæ & Theologiæ contrarietatem neget* l. 7. Metaph. c. 8. q. 7. Vel *Contradictoria in Theologia simùl vera esse posse ajunt*, Vt Sluterus & Christ. *quidam* Israelita, *de quib.* cit. tr. d. princ. Contrad. §. 75. *Piscator ex suis hypothesibus de voluntate DEI signi & beneplaciti* c. Apolog. Bertii p. 145. *per consequens interdum nobis statuendum deducit, falsum esse verum. Hac sententia omninò est cruda. Nam* 1. Si duæ veritates, *Philosophica & Theologica, sunt contrariæ, & utriusq; author DEus est, E. & veritas secum ipsâ pugnabit, & DEus sibi erit contrarius. Connexum patet: nãm utraq; habet notiones consentientes cum re: Philosophia in cognitione naturalium sciendorum: Theol: in cogn. divinitùs revelatorum. At ubi hoc, ibi veritas. At impossibile est veritatem veritati esse contrariam. Nam ejus oppositum est*, falsitas & mendacium, *non veritas.* V. Scalig. ex. 307. s. 9. Diversæ veritates esse possunt, nunquam adversæ. *Quod veritati adversum est, non veritas, sed â veritate alienum esse oportet. Veritas autem non est à veritate aliena, multò minùs adversa ei, sed ei eadem aut analoga.* Deinde *DEVS secum ipso pugnabit. Nam ille prima & archetypa est veritas, à quâ cæteræ veritates manant. Sunt enim radij velut quidam à primâ veritate increatâ missi, & ab intellectu animadversi. Si hæ sunt adversæ, E. habebunt exemplaria istarum adversitatum in intellectu divino: id est, DEus secum ipso contrarijs veritatibus conflictabitur. Intellectus enim divinus & prima veritas ipse DEus sunt. Quod impossibile.*

25. II. Si aliquod *verum Philosophicè est falsum Theologicè, & vicissim, aut respectu eodem id erit, aut diverso. Si eodem, E. unum eodem modo erit verum, id est, Ens, & eodem*

modo

modo non verum, id est, non Ens: Omne enim verum est ens, & omne non verum est non ens. At hoc apertissimè contradictorium est, & impossibile. Si diverso, E. hæc contrarietas est saltem apparens. Nam diversitas respectuũ tollit veritatem contrarietatum. V. d. 5. t. 18. 19. *Et sic falsum, aliquod verum in Physicâ, esse falsum in Theologiâ: Vt hominem sine semine non generari, verum Physicè: falsum Theologicè: Aliquod verum Logicè & Metaphysicè, falsum esse Ethicè, si mendaci animo proferatur. Nam hæc in diversis respectibus fundantur. Non eo modo, quo Physica verum dicit, Theologia negat esse verum, sed alio. Non, quomodo res Logicè aut Metap. dicitur vera; negatur esse vera Ethicè, sed longè alio respectu. At per hoc exspirat omnis vera adversitas.* Co. t. 28. 3. Veritas *est conformitas mentis & conceptus cum objecto, non subjecto. Cum dicitur, quod res est, tùm veritas est, qualecunq; subjectum dicens sit, s. pium illud, s. impium, probum aut improbũ. E. nequit à pietate aut impietate subjecti suspendi, ut si impius DEum esse, aut justum, bonum, veracẽ esse ajat, falsum illud mendaxq; existat. Plura ap.* D. Gravèr. c. I. p. 5. 6. 7. & tr. de princ: Contrad. f. 4. §. 12. 13. *vide.*

26. Alterum scriptorum *genus molliùs hac de re sentiit: Philosophiam non ex toto, sed ex parte, non simpliciter, sed quadantenùs, non castigatam, sed naturalem & sibi suisq; principiis relictam in se & suis principiis jam post lapsum spectatam, & prout hodiè ordinariè in Academijs traditur, interdum contrariari Theologiæ,* Ita Dn. Schröderus c. Grauv. de pugn. Th. & Ph. & tr. d. princ. Theol. f. 2. q. 2. 3. 4. & Sclevogtius in pervigilio suo d. dis. Th. & Philos: aliiq;. *Hæc sententia* vel *impugnatur ijsdem argumentis, quibus prior, si Philosophiæ ipsius principia spectet: Nam si principia Philosophica in se spectata ex parte contrariantur Theologiæ, E. ex par-*

 te DE-

te DEus secũ pugnabit, & ex parte pugnantiũ veritatũ erit author. Quod concedi non debet. Nulla enim ex parte pugnantes veritates introduxit; Vel si *Philosophiam ut est post lapsum, spectet, jam hoc non est Philosophiam per se, in se, & ex se spectare: sed ex accidentali addito quodam. Vt si hominem, ut claudus est, distortè ambulantem diceres, jam non hoc est hominem per se distorte ambulare, sed per aliud. At illud aliud & additum non potest Philosophiæ per se imputari, nec quæ inde manant, principia Philosophiæ dici possunt, perinde ac nec Medicinæ, aut Iurisprud. Sutoriæ, Sartoriæ, Pistoriæ, vel similis artis. Hæc enim non ex lapsu, sed ex principiis naturalibus in rebus ipsis Naturæ fundatis, rectè se vereq; adhuc habentibus, & in intellectu humano post lapsum residuis, est exstructa.* V. t. 27. Vel si *Philos. ut hodiè in scholis docetur, spectat, eam ex conditionibus individuantibus & naturis subjectorum, in quibus est, & à quibus docetur, spectat, quod etiam est vitiosum. Habitus enim disciplinares* abstractè in suis objectis & finibus *sunt spectandi, non ultrà alienas conditiones docentium aut Scholarũ immiscere licet. Phil. ut hic spectatur, debet vacua ab omnibus conditionibus accidentalibus spectari, & sic etiam abstracta à conditione lapsus vel scholarum. Est enim* habitus cognitionis rerum naturalium in se. *Quicquid sit de lapsu vel non lapsu, docentibus vel non docentibus, his aut illis. Quæ ad conditionem subjectorum spectant, non essentiam disciplinarum. Diversæ sunt scholæ earumq; rationes, diversi Doctores, diversa Philosophia, principia, sectæ, dogmata. Quæ hic assumit, alter reprobat, & contrà.* Peripatetici, Ramæi, Chymici, Lullistæ, *diversis & adversis interdum procedunt principiis. Si inde Philosophiam spectare velis, jam accidentalia essentiæ ejus immiscebis, quæ ab eâ prorsùs aliena sunt. Ita* Sutoriæ & Sartoriæ *habitum ex objectis & finibus suis definimus & æstimamus*

mamus. Nemo feret rationes docendi aut sectarum diversitates earum considerationibus inferri. Idem de Philosophiâ *cogita, nec minus hic iacere considera.*

27. Multa sunt *quæ in speciem pro utraq; sententiâ objici possunt, & à variis studiosè collecta sunt. Cumq; tractatus publici juris facti sint, percurrenda sunt strictim potiora quædam argumenta Authorum istorum, ut res tota fiat evidentior.* Dices 1. Philosophia *contrariatur Theol. hactenus, quà ex lumine naturæ jam post lapsum corrupto, tenebroso, nubilo, crasso, Deo repugnante, obliquo, oritur. Nam ut hodiè Phil: per se est, non solùl ex ratione rectâ, sed & obliquâ & depravatâ oritur. Theologia contrà ex lumine claro, lucido, aperto, integro. At contrariantur etiam lumen clarum & obscurum, non solum lumen & tenebræ. R. 1. Si ob id Philosophia contrariatur Theol. quòd oriatur ex lumine crasso, obscuro, &c. prout post lapsum subjectivè illud lumen datur: Ergò tota contrariabitur, nam tota ex tali lumine oritur. Quod authores, qui ita disputant, non concedunt. Et sic Medicina, Iurisprudentia, omnes artes manuariæ contrariabuntur Theologiæ, nam omnes ex tali lumine oriuntur. Quæ absurdissima erunt. 2. Falsum est, Philos: oriri ex lumine crasso, depravato, &c. ut tale est: Oritur enim ex eo, ut primævis notitiis naturalibus residuis præditum est, & sic in se lumen est, unde se ad ulteriorem rerum naturalium cognitionem promovere potest. Omni intellectui hodiè adjacet corruptio; tenebræ, &c. quorsum pertinet, cum dicitur corruptus, nebulosus: Non tamen ille artium est inventor, quà corruptus, tenebrosus: sed quà ex parte lucidus, etsi non in eo gradu & modo, quo ante lapsum. Ita principia Ethicâ, H. V. N. L. S C. T. non oriuntur ex intellectu humano, ut corruptus, nebulosus est: sed ut ex parte lucido, & verum eruere, honestumq; à turpi dignoscere aptus est. Nunquam hodiè ratio*

 sine

sine vitio est. Non tamen illud vitium semper actiones formaliter vitiosas reddit, & si intellectio accidentaliter imperfecta inde evadat. Etiam Medici *intellectui corruptio adjacet: non tamen* Medicinæ habitus *inde corruptus, qui potius intellecto imperfectioni succurrere, & corruptionem removere debet. Huc refer, quod Theologi dicunt, imaginem DEI totam esse amissam in articulo regenerationis & sanctificationis, unde ad eam renovari jubet Apost.* Eph. 4. v. 23. *Mansisse residuam in articulo creationis in ruderibus notitiarum naturalium, ex quib. prodit Philos. & omnes disciplinæ civiles.* Co. D. Hutt. L. C. p. 295. 389. *3. Lumen Naturæ in se est lumen: comparatè, respectu Theologiæ, quod clarissimum,* 2. Cor. 4. v. 6. *est exiguum: per accidens, ratione lapsus, est crassum, obscurum. Quà adhuc luminosum est, ita principium Philosophiæ est. At inter lumen tenue & sublime, clarum & obscurum, propriè non est adversitas, sed gradualis tantùm diversitas. Vtrumq; enim est lumen. Sic Saturnus in se lucidus: Soli, cujus splendor clarissimus,* Sir. 43. v. 16. *comparatus, obscurus dici potest. Ergone hæc astra erunt contraria? Lumen gratiæ non* perimit lumen naturæ, sed perficit: *non evertit, sed evehit, non abolet, sed adolet, purius reddit, non extinguit cœlestis aura sacrum flamen alma Christi gratia.*

28. *Dices* 2. Quædam principia *Philosophica in Philosophiâ generaliter intelliguntur, nec est, Vnde ex ipsâ restringi possint. Sed restringuntur tamen à Theologiâ. Vndè per illam generalitatem, quam habent in Philosophiâ, repugnant Theologiæ, quæ ostendit, ista principia non esse generalia. Sic Vnum corpus nequit esse in pluribus locis simul: Vna numero essentia nequit esse in pluribus personis: Duæ naturæ infinitè distantes nequeunt unam personam constituere: Virgo nequit absq; congressu maris parere: corruptum idem numero redire*

non po-

non potest: Totũ est maj⁹ suâ parte, Propriũ alteri est incommunicabile, &c. Hæc principia in Philosophiâ sunt generalia. Theologia negat esse generalia. Res enim quasdã proponit, in quib. illa nonprocedunt. E. illa principia in Theologiâ sunt falsa. R. Hoc argumentum ad determinata quædam principia respicit, quibus intellectis facilè solutio argumenti patet. Falsum est, *illa principia Philosophica, eâ generalitate, quâ à Philosophiâ & in illâ proponuntur, negari esse generalia in Theologiâ. Nam omnia principia Philosophica sunt generalia* generalitate Philosophicâ, *id est, eâ, quâ in circo naturæ rerum naturali intellectus lumine inquirendarum & percipiendarum nullũ potest dari dissimile exemplum.* Et hanc generalitatem nunquam negat Theologia, *quæ suas materias supra, ultra & præter circum naturæ rerum, ultraq; ea, quæ naturæ lumine de rebu inquiri aut sciri possunt, procedere dicit. Quorsum se nequi extendere Philosophia suâ generalitate, utpote quæ totum ambitum potentiæ divinæ, quam infinitam esse agnoscit, comprehendere se non posse, quippe finitus habitus & disciplina, novit. Est enim scientia rerum naturali intellectus lumine percipiendarum. Et sic nec habet, unde sua principia ita generalia asseveret, ut nec de potentiâ absolutâ aliter se rem habere posse dicere possit. Vera sua principia esse statuit, sed de subjectâ materiâ. Ubi aliter in divinis se habet, principia ejus* justâ abstractione extendenda, & debitâ formalitate constituenda sunt, *ne quid divinis contradicere possint, Ut in Metaphysicis ad abstractionem Entis formatis apparet. Principia quidem ipsa Philosophia ex suo lumine habet: sed occasionem extendendi ea ex Theologiâ sumet. Quod & ipse* Schröderus d. prin. Th. q. 4. p. 20. *concedit. Hoc inductione istorum principiorum patet.* Ait Philosophus, *Unũ corpus per naturã sui õ posse simul in pl. locis esse. Sed quid Dei potestas hic possit, õ præcisè determinat. Omnipotẽtẽ eũ esse videt, & facere posse omnia, quæ gra-*

contradictionem non implicent. Esse autem in duobus locis contradictionem in esse rei non implicare etiam videt. Vbietas quidem rei omni essentialis est: & corpori ubietas circumscriptiva, quâ per Naturam sui loco illud circumscribi possit velitq́. Sed unico loco de facto circumscriptum esse eoq́ actu contineri, nec omni corpori, nec semper competit, ut supremo mundi corpori, & lapidi extra mundum à DEO creabili ibiq́ conservando, ut tract: d' esse alicubi *pluribus disceptabitur. Ita unam essentiam finitam non posse esse in pluribus personis ait, Et hanc generalitatem Theologia nusquam negat: De infinitâ non habet ex se, undè affirmet vel neget. Facto ita esse ex solâ revelatione fidei novimus. Non enim vestigium hujus rei sâtis manifestum invenit in creatis Ratio, quicquid sit de similibus quibusdam, quæ hic adduci solent, Vt trunco, radice & ramis in arbore: Calore, lumine, siccitate in sole: intellectu, voluntate & memoriâ in animâ humanâ, quæ nunquam ad Trinitatem sine revelatione gratiæ deducent. Non tamen etiam ex se habet, unde jure neget, si de facto ita esse fides nostra revelet. Idem habe de reliquis principiis, quæ rectâ generalitate sumpta nunquam à Theologiâ negabuntur. Vt* Duæ *naturæ infinitè distantes, unam personam per vim naturæ nequeunt constituere: Virgo absq́ congressu maris per vim naturæ nequit parere. Corruptum idem numero per vim naturæ nequit reverti. Totum est majus suâ & propriâ parte, non autem alienâ & divina benedictione singulariter auctâ & locupletatâ, ut cum cophini fragmentorum majores ipsis partibus fuerunt, cum partes tamen ex his,* Joh. 6. v. 13. *Proprium est incommunicabile sc. participatione essentiali, ut alteri9 fiat proprium, & commune evadat. Has generalitates nunquam negat Theologia, aut aliter restringit, ut per illam restrictionem falsitatis arguat principia illa Philosophica, Theologia absolutam Dei potentiam &*

am & singularem modum illa adstringit. At Philosophia non habet, unde ad illam sua principia omnia præcisè extendi debere dicat. Philosophus, Philosophiæ detorsione *illa principia generalissimè etiam Theologicis inferre potest: Philosophia ex sui naturâ ultra suum formalem considerandi modum, qui in circo naturæ rerum sistitur, non potest. Cönf.* Grav. c. l. Corn. Mart. c. l. D. J. Mart: l. 2. d. loco c. 36.

29. *3.* Etsi Philosophia *restrictiones Theologicas non rejiciat, habet tamen aliquid in se, unde rejici possint. Sic Grammatica non docet sic loqui, Tuus mater est bonus matrona; docet tamen aliquid, unde illud rejici debeat; nempe, Adject. & Substantiv. genere convenire debere.* R. Falsum est, *Philosophiam aliquid proponere, unde istæ restrictiones Theologicæ rejici debeant. Nam Philosophia non potest aliquid docere, unde rejiciatur illud, quod ipsa nullâ virtute ex suo foro & modo cognoscendi assequitur. Quale quid sunt mysteria meræ revelationis fidei, Ut Trinitas, Creatio d: facto esse in sex diebus ex nihilo, incarnatio, prædestinatio, justificatio, &c. Nisi eadem ratione dicas, in sutoriâ, sartoriâ, Medicinâ, aliquid doceri, à quo abhorreant ea, quæ in Theologiâ proponuntur. Quod impossibile est. Sic sutoria dicit, sine corio aut habili materiâ calceum fieri non posse. An potestate divinâ ex nihilo fieri possit, ex suo sutoria nec affirmare nec negare habet. Supra eam hæc, & proinde nihil ad eam. Sic in Medicinâ sine medicamentis morbum in momento non curari posse dicitur. Nihil hoc contra Christum aut Theologiam, ubi sæpè id à Christo solo verbo factum asseritur.* Nec inferius potest aliquid proponere, unde rejiciatur superius, & quorsùm nullâ ratione pertingere potest. *At Philosophia est inferius quid Theologiâ. Tùm etiam disparitas hic exemplorum occurrit. Iste modus loquendi, Tuus mater est bonus matrona, carpitur à Grammaticâ, quia*

modum considerandi Grammaticum non transcendit, sed ei subjacet. At mysteria fidei nequeunt carpi à Philosophiâ, quia eam longè transcendunt, & ejus toto considerandi modo supereminent. Et sic nequit Philosophia aliquid docere, undè ea rejiciantur.

30. 4. Hæc ratio *disputandi de Philosophiâ abstractâ & in ideâ est inutilis. Nam hic quæritur de Philosophiâ, quomodo hodiè principia ejus in Academiis statuuntur & confirmantur, & quando axiomata ejus de facto applicantur ad Theologica, V. G. à Photinianis, Jesuitis, Reformatis, Arminianis: & per ea oppugnantur mysteria fidei. Et certum est, veritatem naturæ non evertere veritatem Scripturæ: & DEum non repugnare naturæ à se constitutæ, nec lumen gratiæ evertere lumen Naturæ. Sed non valet, ad nos applicare naturæ integræ & perfectæ conditionem, cum in mediis tenebris & extremâ ignorantiâ versemur. R. 1. Philosophia applicata ab hominibus, Jesuitis, Photinianis, &c. potest contrariari Theologiæ,* Vt th. 36. *dicetur. Sed hoc nequit Philosophiæ in se imputari, sed usui adhibentis Philosophiam. Nec ob id disputatio de Philosophiâ in ideâ est inutilis. Servit enim distinctæ rei formaliter & materialiter consideratæ apprehensioni, inscitiæ rubigini ex animo detergendæ, essentialib. & accidentalib. disciplinarum distinguendis, ut quid disciplinis per se competat, quid per aliud, usû possidentium, pateat. Etiamsi fortè nusquam in subjecto talis Philosophia per se detur, sed tantùm fundamentaliter in ipsis rebus naturæ. Ita vinum per se non inebriat: sed usus vini in pravè bibente. Si hæc distinxisse non est utile, certè nec confundere est decorum.* Nullum habitum ex usu & applicatione proponentium consideramus, V. t. 26. *Cur in sola Philosophiâ istam considerationem urgeamus, indeq́ tantam cum Theologiâ contrarietatem invehamus? Non statim Philosophiæ*

losophia aut ejus axioma est, quod ab his a. illis asseritur a. negatur, sed quod in re Naturali & lumine ejus fundatur, t. 22. *Et omnes disciplinæ practicæ ideas rerum præscribunt.* *Sic* Ethica *ideam perfectè morati*, Oeconomica *perfecti Oeconomi*, Politica *perfectæ Reipub. Etiamsi in subjectis ea nunquam dentur. Moris enim est in omnibus disciplinis, ut ideæ quædam, perfectæ rerum formæ, imagines, & exemplaria, quæ in pluribus dispersa sunt, colligantur in animis artificum, & ita conjunctim describantur. Vt ex Heidero loquitur* Werdenhag. l. 1. Syn. Pol. c. 11. *Ita Cicero summum Oratorem descripsit, cum talis in subjecto nullus unquam fuerit. Non ob id hæ tractationes sunt vanæ, aut inutiles. Ostendunt enim naturas facultatum in se, quicquid de subjectis sit, quibus inhærent. 2. Integritatem naturæ perfectæ non oportet ad nos lapsu corruptos applicare, sc. in eo gradu, in quo in integritate fuit: benè tamē in quibusdam ruderibus & reliquiis luminis concreati naturalibus, Ex quib: Philosophia est exstructa.* t. 27. *Mansit ex parte imago DEI in articulo creationis considerata, & recta veraq; mansit, etsi non ita perfecta, ut ante*.

31. 5. Ratio recta *non datur post lapsum, Cum omnis corrupta. E. nec principium Philosophiæ, & sic vanè de eâ disputatur. R. 1. Falsum antecedens. Datur in Naturalib. scibilibus & lumine honestorum & turpium adhuc residuo. Nec veritas aut honestas meræ opiniones sunt, nisi ad atheismum & Epicureismum delabi velimus. 2. Nec sequitur, si non detur, vanè de eâ disputari. Nam & perfectus Ethicus, Oeconomus, Politicu, Orator, non dantur. Tamen de illis in practicis & Oratoriis disceptatur.* 6. Qualis ratio *post lapsum, talis Philosophia. Nam ejus principium est ratio. At illa est cœca, obliqua- ta, à DEO aversa, & quæ toto impetu contra eum fertur, nec potest non ita ferri. Ergò & talis Philosophia. R. Qualis ratio*

sc. in residuis luminibus naturalibus, talis Philosoph. Nam hactenus ex ratione hæc oritur. V. t. 22. *Ita artes manuariæ, Medicina, &c. oriuntur ex ratione, ut ex parte in naturalibus adhuc lucida est. Deinde proprium fundamentum Philosophiæ sunt res naturales. Hinc quales res sc. in esse objectivo cognitæ, talis Philosophia. Ratio est quid excolens & educens ista fundamenta. Et Philosophia est habitus, rationis cæcitatem & errores in naturalibus scitis corrigere debens, non obliquitatem & cæcitatem ejus sequens.* Si ratio ut sic, *fertur contra DEum, ipse Deus fertur contra se, nam author rationis in creatione. Non ratio ut sic, sed ut corrupta, maligna, caro & carnalis est, contra DEum fertur, nec pot. non ita ferri.* Rom. 8. v. 7. 1. Cor. 2. v. 14. Gal. 5. v. 17. *Ut autẽ recta, naturâ ut fundamento nixa est, sic principium Phil. est.* V. t. 22.

32. 7. Non tantùm *notitiæ naturales sunt principium Phil. sed experientia, inductio, sensus, observatio, historiæ, quæ omnia sunt erroribus obnoxia. Sic omne alatum habere pedes, experientia Manucodiatæ falsum docuit. Ita ergò & philosophia. R. Sunt illa omnia principia Philos. adjuvantia, sed in quantum recta sunt, & veritati naturæ accedunt, non quâ obliqua, erronea, & ab eâ recedunt. Ita experientia est principium adjuvans Medicinæ, sed in quantum vera, non falsa. Philosophia per se & sua naturâ est notitia rerum verarum: per accidens & ob imbecillitatem hominis scientis, falsarum & erronearum. Sic sutoria est ars dirigens intellectum sutoris ad congruè elaborandum calceum: per accidens ex inscitiâ vel oscitantiâ sutoris distortè sutor quandoq; laborat Hoc ad habitum ipsum sutoriæ artis nihil.* V. t. 26. 30.

32. 8. Si Phil. est subordinata *Theologiæ, erit ab eâ facilior transitus ad hanc, quàm ignorantia & imbecillitate. Quod est contra* Mat. 11. 1. Cor. 1. v. 26. c. 3. v. 18. *Et Philo-*

sophiæ

sophiæ dictatis absolutè citra hæsitationem assentiri possemus, Quod verbo Dei est proprium, Joh. 6. v. 68. c. 17. v. 17. 20. Sap. 9. v. 14. *Imò Philosophi semper pertinacissimi hostes Christianismi fuerunt, & Patriarchæ hæreticorum.* V. Tertullian. d: præsc.co. hæret. c. 7. *Sic Athenienses Stoici et Epicurei riserunt mysteria divina*, Act. 17. v. 16. *Corinthij ea contempserunt, Papistæ justitiam imputatam amentissimam insaniam vocant, & similia infinita in Philosophis sunt.* R. Si Phil. *esset essentialiter subordinata Theologiæ, ut ab hac mutuaretur principia sua, & objectum, valeret argumentum. At est tantùm accidentaliter subordinata, id est, non opposita. Aliàs sunt disparati habitus scientiarum. Hæc divinitùs revelatorum: Illa naturaliter sciendorum.* V. t. 23. *Nec hinc sequitur, absolutè principia Phil. accipienda. Etiam Jurisprudentia & Medicina non contrariantur Theologia. Nec tamen absolutè illarum principijs assentimur, sed sub moderamine certitudinis practica & artificiosa. Sunt gradus modiq́ certitudinis. Divinis assentimur fide spirituali, immotâ, & absolutâ. Naturalibus humanâ, certitudine morali, & interdum conjecturali.* Deinde *Philosophi hostes Christianismi fuerunt; non ut Philosophi, sed ut gentiles. Sic Iudæi, ut rabidi, insani, & barbari.*

34. *9.* Philosophia est *medium deprædandi homines*, Col. 2. v. 8. *nec unquam talis ejus abusus esset, nisi ex se habilis esset ad imponendum. Et à Theologiâ arguitur & rejicitur*, Esai. 40. v. 5. 1. Cor. 1. v. 19. 2. Cor. 10. v. 4. *Et Theologiam stultitiæ arguit.* 1. Cor. 1. v. 18. c. 2. v. 14. c. 3. v. 19. *R.* Vel *Philosophia ibi sententias Saducæorum & similium notat*, V. t. 5. *Sic nil contra nostram Philosoph:* Vel est illa medium *deprædandi, sed per accidens: quomodo vinum est medium inebriandi, ex abusu bibentis: & scriptura est medium, quo hæretici ad stabiliendos errores abutuntur, Quomodo ex abusu*

utentium liber omnium hæreticorum dici potest. Ita & Theologiâ homines abutuntur. V.D.Grau. c.l.p.7. *Ex se hinc tàm Philosophia non est medium deprædandi, quàm Vinum non est inebriandi, aut sol excæcandi. Omnia hæc ex abusu utentium pendent. Abusus a.* vel ex inscitia vel malitia *procedit, quæ vitia hominum sunt, non Philosophiæ. Et stultè ob malum abusum rei res ipsa damnatur. Perinde acsi dicas: Vide, ne inebrieris per vinum,* Ephes. 5. v. 18. *E. vinum res mala est. Deinde Philosophia & omnis naturalis scientia arguitur â Theologiâ, sc. in revelatione merorum* Spiritual*ium credendorum, ad quam Philosophia ex se est inhabilis, ut omnes cæteræ naturales notitiæ, ut Medicina, sartoria, &c.* Vid. 1 Cor. 1. v. 21. c. 2. v. 5. 6. 7. 13. *Inde non potest rejici Philos. simpliciter, quemadmodum nec sartoria aut Medicina. Nec Philosophia per se stultitiæ arguit Theologiam, quod ex suo considerandi modo nequit facere.* Vid. t. 28. 29. *Sed sapientia carnis, quæ est notitia hominis irregeniti, ut talis præcisè est. Ita omnia ejus opera, dicta & cogitata, semper sunt adversa DEO. V. t. 13. At Philosophia est cognitio naturæ rerum. Quæ hactenùs divinis non potest contraria esse.*

35. 10. Principia naturalia *congruunt quidem cum mente divinâ, sed non absq; errore & defectu ex lapsu contracto. E. & ita Philosophia. R. Philosophia exstruitur ex principiis naturalib. non ut defectosis & erroneis, sed ut luminosis & veris.* V. t. 27. *Lapsus per accidens & ad conditionem hominis pertinet, non naturam facultatis.* V. t. 26. 11. Phil. repugnat *Theologiæ, non ut donum DEI, sed ut donum lapsu corruptum & fœdatum. R. Hoc per accidens ad Phil. est, perinde ac Medicinam, Iurisprud: artes manuarias, similesq; habitus,* t. 22. 30. 31. *Hic in suâ essentiâ consideranda est, quicquid sit de accidentalibus conditionibus, à quibus hic abstrahendum. Ita Sutoriam, Medicinam, &c, definies, ut in suis essentiis sunt, non ut lapsu fœdatæ sunt. Nisi omnibus disciplinarum definitionibus conditionem lapsus immisceas, quod illepidum factu.* V. t. 26. 12. Bonum est *conformitas rei ad subjectum appetens. E. & verum ad subjectum cognoscens. R.* Est dispar *ratio. Verum cum objecto consentit, Bonum cum subjecto appetente. Veritas in objecto cognito fundatur, bonitas in conformitate ad appetentem. Verum mensuratur ab objecto, non subjecto. Cætera, quæ multa adhuc hic restant, alibi cum Deo expediemus. Hic cum Eodem Logicorum finis esto.*

H. NICOLAI
OPERA.
TOMUS II.